

ქართული

3(28) 2010
05060-086060

ქართუცი ძარცოა ჩნა?
ქართუცი ქართუცი რწმენა!
ღმერთია, ზედისწერა,
ზღვა რა, იმღენა!

გერმანიის ქართული სათვისტომოს ორგანო

ნომჯიშონა:

საზიხვედვეხელ დუქი	3
ქაიხვედი მხედართმთავრები ფიფა II	4-8
უიიონ II სხუდად საქაიხვედომ ზაქიასიქი	9-11
უონუქიხი წლის საუკეთესო მონწველის გამოსავდეწად	12-13
„საქაიხვედი - უავუასიის გუდი“ მიუნენის საქიოსმოიხიხი გამოფენა	14
ღასზმოიხი დღე 2010	15-16
20 წედი ვეჰიონის სუენაზე	17-18
ზაემანი სიუვასიუღთან	19
მუხიან მაქავასიონის გასხენება	20-21
უდედუენიღთან მოხიღანდი მუხიანი	22-24
ნიუო გომედაუქიხ	24
უენასხენედი თხოვენა	25-29
იუმოიხი	30

ქართული

ქართული მხედრობის იშვლება II

ერეკლე II, კახეთის მეფე 1744-1762 წლებში, ქართლ-კახეთის მეფე 1762-1798 წლებში. თეიმურაზ მეორისა და ვახტანგ VI-ის ასულის თამარ დედოფლის შვილი. დაიბადა 1720 წლის 7 ნოემბერს.

პირველი საბრძოლო ნათლობა 15 წლის ასაკში მიიღო, როდესაც ლეკთა დამარბეველი რაზმების წინააღმდეგ ბრძოლაში უსარდლა ჯარს. 1737-1739 წლებში იმყოფებოდა ნადირ-შაჰის კარზე და მონაწილეობა მიიღო ინდოეთში ლაშქრობაში.

1744 წელს თეიმურაზ II ქართლის მეფე გახდა, ხოლო ერეკლე II კახეთისა. 1747 წელს თეიმურაზ II ირანში წავიდა. წასვლის წინ მან ქართლი ერეკლესა და აბდულა-ბეგს-იესეს ძეს ჩააბარა. აბდულა-ბეგმა ერეკლესთან ბრძოლა დაიწყო, თუმცა კახთ-ბატონმა შეძლო მოწინააღმდეგის დამარცხება. 1748 წელს ერეკლემ თბილისი გაათავისუფლა ირანელებისგან და იქ ქართველი მეციხოვნეები ჩააყენა.

1749 წელს თეიმურაზი ქართლში დაბრუნდა. მართალია ქართლი და კახეთი დამოუკიდებელი სამეფოები იყო, მაგრამ მამამშვილი შეთანხმებულ პოლიტიკასატარებდნენ და ფაქტიურად დომოსავლეთი საქართველო ერთიანი იყო.

იმავე წლის შემოდგომაზე, თეიმურაზსა და ერეკლეს ერევნის ხანმა თარაქამების წინააღმდეგ ბრძოლაში დახმარება სთხოვა. ქართველებმა გაიმარჯვეს და ერევნის სახანო ქართლ-კახეთის მფარველობაში შევიდა.

მალე ანალოგიური ნაბიჯი გადადგა ნახიჩევანის სახანოც.

1750 წელს თეიმურაზმა და ერეკლემ დაამარცხეს ყარაბაღის მმართველი ფანა-ხანი. იმავე წელს გაიმართა ბრძოლა ქართლ-კახეთის სამეფოსა და დაღესტნელ ფეოდალთა ლაშქარს შორის.

დაღესტნელთა ცხენოსანი ჯარი თავს დაესხა ყაზახს და შემდეგ მდინარე იორზე ჩამოდგა. ქართლ-კახეთის გაერთიანებულმა ლაშქარმა თეიმურაზ მეორისა და ერეკლე მეორის წინამძღოლობით მტერს გამოსასვლელი გზები შეუკრა. მოწინააღმდეგე მდინარე იორს დაჰყვა და დანდისში, იორ-ალაზნის

შესაყართან დადგა. ქართველები მტერს წამოეწივნენ და სასტიკი ბრძოლის შემდეგ გამარჯვება მოიპოვეს. თვით ერეკლე მოწინავე ჯარში იბრძოდა. დაღესტნელთა გადარჩენილმა ნაწილმა ფლატიან გორას შეაფარა თავი, მაგრამ ფლატე მოსწყდა და გაქცეულები დაიღუპნენ. ქართველებმა ხელთ იგდეს მრავალი ტყვე და ნადავლი.

დანდისის ბრძოლის შემდეგ დაღესტნელი ფეოდალები კარგა ხანს ვეღარ ბედავდნენ საქართველოში ლაშქრობას, მხოლოდ მცირერიცხოვანი რაზმები დათარეშობდნენ.

1751 წლის იანვარში ქართლ-კახეთის გაერთიანებული ჯარი ჭარ-ბელაქნის უბატონო თემების დასამორჩილებლად დაიძრა. ქართველთა ლაშქარს ახლდა განხელთა და საქართველოში მცხოვრებ მაჰმადიანთა რაზმები. მათი მოკავშირე იყო შაქის-ხანი აჯი-ჩალაბიც, რომელიც შემდეგ ჭარულ ლეკებს მიემხრო.

ლაშქრის ბედი მდინარე აგირ-ჩაის ნაპირზე 15 თებერვალის ბრძოლამ გადაწყვიტა. ქართველთა მჭინავე ლაშქარმა მტრის ცენტრი გაარღვია, მაგრამ დიდძალი ქვეითი ლაშქრით ჩასაფრებული ჰაჯი-ჩალაბი მოულოდნელად დაესხა თავს ქართველთა მარცხენა ფრთას, რომელშიც ქსნისა და არაგვის საერისთავოები შედიოდნენ. ქართველთა ლაშქრის მაჰმადიანური ნაწილი უკუიქცა. ქართველები დამარცხდნენ და გამარჯვება შაქის-ხანს დარჩა. თვით მეფე ერეკლე თავადმა ბებურიშვილმა და გლქმა დავით ბოსტაშვილმა გადაარჩინეს განსაცდელს.

აგრის ბრძოლაში დამარცხებამ შეარყია ერეკლესა და თეიმურაზის გაულენა ამიერკავკასიაში. აზატ-ხანმა გადაწყვიტა ესარგებლა ამით და იქ თავისი ძალაუფლება გაეგრძელებინა. თავდაპირველად მან ერევნის სახანოზე მიიტანა იერიში. ერევნის ხანმა ქართველ მეფეებს სთხოვა დახმარება. ქართველთა ჯარი ბამბაკში მივიდა, მაგრამ სიმცირის გამო ერევნის სახანოში გადასვლა და მტერთან შებრძოლება ვერ შეძლო. მალე ერევნისკენ გაემართა ერეკლე II, რომელსაც შეუერთდა წინათ გაგზავნილი ჯარი.

მეფე ერეკლე II

ქართველთა ლაშქარში 3000 მეომარი იყო აზატ-ხანს კი 18000 კაცი ჰყავდა.

გადამწვევები ბრძოლა სოფელ ყირბულახთან მოხდა. თავდაპირველად აზატ-ხანმა ქართველთა მარცხენა ფლანგს შეუტია და უკან დაახევინა. ერეკლემ თავის მხედრობას დაქვეითება უბრძანა და იერიშზე გადავიდა. მტერმა ვერ გაუძლო ქართველთა შეტევას და გაიქცა. ირანის შაჰი აზატ-ხანი იძულებული გახდა ზავი დაედო ერეკლესთან.

ჰაჯი-ჩალაბის დამპყრობლური პოლიტიკით შევიწროებულმა განჯის, ყარაბაღისა და ყარაღალის ხანებმა დახმარებისათვის მიმართეს თეიმურაზ მეორესა და ერეკლე მეორეს. ნუხაზე სალაშქროდ მიმავალ ქართველებს გზაში შეუერთდა ბორჩალოს, დაღესტნელთა, ყაზახელთა, ერევნელთა, განჯელთა და ყარაღალელთა ჯარი. გაერთიანებული ლაშქარი ალაზანზე წყალდიდობის გამო ვერ გადავიდა და ლაშქრობა ჩაიშალა. ამასობაში ხანებმა ქართველ მეფეებს უდალატეს. თეიმურაზ მეორემ ისინი დააპატიმრა და განჯისაკენ დაიძრა, რათა იქ თავისი კაცი დაესვა. ანჯღლებმა ციხის კარი დაკეტეს და დახმარებისათვის ჰაჯი-ჩალაბს მიმართეს.

1752 წლის 28 მარტს, განძასთან გამართულ ბრძოლაში ქართველები დამარცხდნენ. ამ მარცხმა ერეკლესა და თეიმურაზის ავტორიტეტი შეარყია და საჭირო გახდა ახალი ღონისძიებების გატარება.

სამთავიანი მზადების შემდეგ, 1752 წლის 1 სექტემბერს, თულქითაფასთან ბრძოლაში ერეკლემ სასტიკი მარცხი აგემა ჰაჯი-ჩალაბს და მისი ლაშქარი

მთლიანად გაანადგურა. ქართველთა ჯარმა დიდად დააზარალა და ქვეყნიდან განდევნა საქართველოს წინააღმდეგ მიმართული მაჰმადიანურ სახანოთა კავშირი და ამით საქართველოს უპირატესობა მთელ ამიერკავკასიაში განამტკიცა.

მალე ქართლისა და კახეთის სამეფოებს ახალი საფრთხე დაემუქრა. გააქტიურდნენ ლეკები, რომლებიც უფრო და უფრო აძლიერებდნენ თავის მარბიელ ლაშქრობებს.

1754 წელს ხუნძახის ბატონმა ნურსალ-ბეგმა გააერთიანა ავარიელთა დიდი ნაწილი და მრავალრიცხოვანი ლაშქრით კახეთს მიადგა. გაიარა იგი მარცვა-რბევით, ააოხრა არაგვის საერისთავო, დაწვა ერისთავის სასახლე და მონასტერი დუშეთში და მჭადიჯვრის ციხე-გალავანს შემოერტყა.

ციხის გარემოცვა და ბრძოლა 6 დღეს გაგრძელდა. 16 აგვისტოს ქართველთა ლაშქარმა ერეკლე მეორის სარდლობით დაამარცხა ლეკთა ლაშქარი, თუმცა ლეკების თარეში ამით არ შეწყვეტილა.

1755 წელს ნურსალ-ბეგმა ქართლ-კახეთის წინააღმდეგ მთელი დაღესტანი და ჭარ-ბელაქანი დარაზმა. მიიმხრო შამხალის სამფლობელო, ყაზიყუმუხის ხანი და 20 ათასიანი ლაშქრით კახეთს შეესია. იგი ყვარლის ციხე-გალავანს შემოადგა, სადაც გაღმა მხრის მოსახლეობა იყო შეხიზნული. ჯარის სიმცირის გამო ქართველებმა მტერთან შეებმა შეუძლებლად მიიჩნიეს. ერეკლე მეორემ ციხეში მაშველი რაზმის შეგზავნა გადაწყვიტა. 207 მეომარი ღამით ქიზიყიდან გავიდა, მდინარე ალაზანი გადალახა, მიეპარა ლეკთა ყარაულებს და ხმლით გაიკაფა გზა ციხისაკენ.

რაზმმა ციხეში დადძალი თოფის წამალი და სანოვაცე შეიტანა. მეციხოვნეებმა მოახერხეს დაეწვათ ლეკთა საფრები ციხის გარშემო. იმავე დროს ერეკლე მეორემ ჯარი გაგზავნა ჭარის დასარბევად. ჭარულები ციხეს მოსცილდნენ და ცოლ-შვილის მისაშველებლად თავიანთ ქვეყანაში დაბრუნდნენ. მათ გაჰყვა კაკის სულთანი და დაღესტნის სურხაი-ხანი, 28 სექტემბერს ნურსალ-ბეგი და შამხალიც გაეცალნენ ყვარლის ციხეს. ამრიგად ჩაიშალა საქართველოს აოხრების გეგმა.

1756-1757 წლებში ლეკებმა რამდენჯერმე გაილაშქრეს ქართლ-კახეთში, მაგრამ ყოველთვის დამარცხებულები ბრუნდებოდნენ უკან.

1757 წელს თეიმურაზ მეორემ, ერეკლე მეორემ და სოლომონ პირველმა დადეს ხელშეკრულება ურთიერთდახმარების შესახებ.

1759 წელს ლეკთა 8 ათასიანი ჯარი, კოხტა ბელადისა და ჩონჩოლ-მუსას მეთაურობით საქართველოში შემოვიდა. სოფელ ატოცთან და დვანის ციხესთან ერეკლემ მარცხი აგემა მტერს. ამ

ბრძოლაში ქართლისა და კახეთის მეფეებს სოლომონ პირველიც ეხმარებოდა.

1762 წელს პეტერბურგში გარდაიცვალა თეიმურაზ II. ქართლის სამეფო მემკვიდრეობით ერეკლე მეორეს ეკუთვნოდა და მანაც ორივე სამეფო გააერთიანა. ამ დროიდან მოყოლებული ერეკლე ქართლ-კახეთის მეფეა.

ქართლის თავადების ნაწილი ერეკლეს წინააღმდეგი იყო და შეთქმულების მოწეობა განიზრახეს. ქართლის მეფედ მათ ვახტანგ მეექვსის უკანონო შვილი პაატა უნდოდათ. 1765 წელს ერეკლემ შეთქმულების შესახებ შეიტყო და მოწინააღმდეგეები დასაჯა.

იმევე წელს ერეკლე მეორემ გამოსცა ბრძანება, რომლის ძალითაც ტყვეობიდან თავისით დახსნილი გლეხი თავისუფალი ხდებოდა და ბატონს ხელი მასზე აღარ მიუწვდებოდა.

1768 წელს დაიწყო რუსეთ-თურქეთის მორიგი ომი. ერეკლე მეორემ ისევე როგორც სოლომონმა გადაწყვიტა ჩაბმულიყო ომში რუსეთის მხარეს, თუკი ეს უკანასკნელი დამხმარე ჯარს გამოუგზავნიდა საქართველოში.

საქართველოში შემოსულ რუსთა საექსპედიციო რაზმს, რომელსაც ამიერკავკასიის ფრონტზე ოსმალთა ძალების ნაწილი უნდა მიეზიდა, ერეკლე მეორემ შესთავაზა რუს-ქართველთა ერთობლივი ძალით ახალციხეზე გალაშქრება. მისი მიზანი იყო მესხეთის გათავისუფლება ოსმალთა ბატონობისაგან.

1770 წლის მარტში რუსებისა და ქართველთა ჯარი შეერთდა. რუსების 1200 კაციან სამხედრო რაზმს გენერალი ტოტლებენი მეთაურობდა, ქართველთა 7000 კაციან ლაშქარს- ერეკლე II.

შეერთებული მხედრობა 24 მარტს ბორჯომის ხეობით ახალციხისკენ დაიძრა, 14 აპრილს აიღო სადგერის ციხე, 17 აპრილს კი ალყა შემოარტყა აწყურის ციხეს. იქ ერეკლემ უშუალოდ ახალციხეზე გალაშქრება მოითხოვა, რადგან აწყურის ძნელად მისადგომი ციხის მცირერიცხოვანი გარნიზონის წინააღმდეგ ბრძოლა დროისა და ძალის დაკარგვად მიაჩნდა, ხოლო ციხის ღრმა ზურგში მოტოვება მისი აზრით, თავისთავად გადაწყვეტდა აწყურის საკითხს.

ტოტლებენი შეუძლებლად მიიჩნევა გამაგრებული ციხის ზურგში მოტოვებას და ამიტომ საიერიშო ღონისძიებათა მომზადებას შეუდგა, მაგრამ ციხის გარემოცვისა და ბრძოლის მისეული გეგმა არასწორი იყო. ამით ისარგებლა ახალციხის ფაშამ და 18 აპრილს აწყურის ციხეში 2000 კაციანი დამხმარე რაზმი შეგზავნა.

19 აპრილს ტოტლებენი თავისი რაზმითურთ მოულოდნელად უკან დაბრუნდა. მტერმა დროიხელთა, ციხიდან გამოიჭრა და თავს დაესხა ქართველებს. ერეკლე მეორემ სწრაფი კონტრშეტევით უკუაგლო

მტერი და ასპინძისკენ დაიძრა. ქართველებისთვის გზა რომ გადაეჭრა, ახალციხის ფაშამ 1500 მეომარი გამოიყვანა ახალქალაქისა და ხერთვისის ციხეებიდან, მაგრამ ერეკლემ ეს რაზმი დაამარცხა და უკუაქცია.

მალე ასპინძასთან მტრის ძირითადი ძალები გამოჩნდა. ოსმალ-ლევთა 8 ათასიანი კორპუსის დიდ ნაწილს ერეკლემ მტკვარზე გადმოსვლის საშუალება მისცა, დამით კი აღაბაბა ერისთავს, სვიმონ მუხრანბატონსა და ხუდია ბორბაჩალოელს მალულად გადაახერხინა ხიდის თავზეები. ამით მტერს უკან დასახვევი გზა მოეჭრა.

20 აპრილს ქართველები მტრის პირისპირ საბრძოლო წყობით განლაგდნენ: მარჯვენა ფლანგს დავით ორბელიანი სარდლობდა, მარცხენას- გიორგი ბატონიშვილი, შემდგომში გიორგი მეთორმეტე, ცენტრს - ერეკლე მეორე, რომელიც საერთო ხელმძღვანელობასაც ახორციელებდა.

ბრძოლა ქართველთა შეტევით დაიწყო. მტერმა ვერ გაუძლო დარტყმას და უწესრიგოდ იწყო უკან დახევა ხიდისაკენ. თავზეგადახერხილი ხიდი ჩაინგრა და ასობით ოსმალ-ლევკი თან ჩაიტანა ადიდებულ მტკვარში. მტერმა ბრძოლის ველზე 4000 მოკლული დატოვა. დაღუპულთა შორის იყვნენ ოსმალთა კორპუსის მთავარსარდალი, რამდენი ცნობილი ფაშა და ბეგი. ერეკლემ ორთაბრძოლაში მოკლა ლევთა ბელადი მალაჩალა, იგივე კოხტა ბელადი. ქართველებმა ხელთ იგდეს ტყვეები, დროშები ცხენები და დიდძალი იარაღი.

ტოტლებენის ღალატის გამო ერეკლე იძულებული იყო უკან დაბრუნებულიყო და შეეწყვიტა წარმატებით დაწყებული ლაშქრობა.

1771 წელს ერეკლემ ხერთვისის ციხე აიღო.

1772 წელს ერეკლე მეორემ ელჩობა გააგზავნა რუსეთში ანტონ კათალიკოსისა და თავისი ვაჟის-ლევანის მეთაურობით.

1773 წელს ერეკლე მეორემ და სოლომონ პირველმა აღადგინეს ურთიერთშორის დადებული ხელშეკრულება.

1774 წელს ერეკლემ გამოსცა ბრძანება “მორიგე ჯარის” დაწესების შესახებ. ამან საშუალება მისცა მეფეს, ყოველთვის ჰყოლოდა 5000 მოლაშქრე. “მორიგე ჯარს” მისი შვილი- ლევან ბატონიშვილი მეთაურობდა.

1778 წელს ქართლ-კახეთის მეფემ განჯის მმართველი ფათ ალი-ხანი სასტიკად დაამარცხა.

1779-1780 წლებში ერეკლეს რამდენიმეჯერ მოუწია ლაშქრობა ერევნის სახანოს თავიდან დასამორჩილებლად.

1782 წლის 21 დეკემბერს ერეკლე მეორემ ოფიციალური თხოვნით მიმართა რუსეთის საიმპერატორო კარს ქართლ-კახეთის სამეფოს

მფარველობაში მიღების შესახებ. 1783 წლის 24 ივლისს, გეორგიევსკში რუსეთისა და ქართლ-კახეთის სამეფოებს შორის ხელი მოეწერა ტრაქტატი. 2 ნოემბერს თბილისში რუსეთის ორი ბატალიონი შემოვიდა.

1784 წელს ქართველთა და რუსთა გაერთიანებულმა ჯარმა ჭარს შეუტია და ლეკები დაამარცხა.

1785 წლის სექტემბერში ავარიის მმართველმა ომარ-ხანმა 20 ათასიანი ჯარით ქართლ-კახეთი დალაშქრა. ერეკლემ ვერ შესძლო სათანადო წინააღმდეგობა გაეწია მტრისთვის და იძულებული გახდა ომარ-ხანისათვის ფული გადაეხადა, რათა ამ გზით დაეხსნა თავი მისი შემოსევებისაგან.

1786 წელს ერეკლემ სამშვიდობო ხელშეკრულება დადო ახალციხის ფაშა სულეიმანთან.

იმავე წლის 18 დეკემბერს, საგარეჯოში გაიმართა დიდებულების თათბირი, რომელზეც განიხილებოდა საგარეო ორიენტაციის გადასინჯვის საკითხი.

1789 წლის იანვარში ერეკლე შეხვდა ალი-ხანს. მათ გაინაწილეს გავლენის სფეროები და გადაწყვიტეს შეთანხმებულად ემოქმედათ ერთობლივი მტრის ალა-მახმად-ხანის წინააღმდეგ.

თავისი მოღვაწეობის ბოლო პერიოდში ერეკლე მეორემ რიგი სერიოზული შეცდომები დაუშვა, რაც მის სამშობლოს ძვირად დაუჯდა.

1790 წელს ერეკლეს ესტუმრნენ იმერეთის სამეფოს წარმომადგენლები: დოსითეოს ქუთათელი, ექვთიმე გაენათელი, ზურაბ წერეთელი, სქნია წულუკიძე და სხვები. ისინი სთხოვდნენ მეფეს იმერეთის შეერთებას ქართლ-კახეთის სამეფოსთან. მეფემ დარბაზი მოიწვია ამ უმნიშვნელოვანესი საკითხის გადასაწყვეტად. რამდენიმე დღე მიმდინარეობდა კამათი მომხრეებს (გიორგი ბატონიშვილი, დავით ორბელიანი, ჭაბუა ორბელიანი, ანტონ კათალიკოსი) და მოწინააღმდეგეებს (იოანე მუხრან ბატონი) შორის.

საბოლოოდ მეფემ განაცხადა, რომ ის ვერ შემოიერთებდა იმერეთის სამეფოს და ვერ წაართმევდა ტახტს თავის შვილიშვილს, დავით არჩილის ძე, მომავალ სოლომონ მეორეს, რომელიც მისი ასულის, ელენეს შვილი იყო.

ამ საკითხის გადაწყვეტაში მთავარი მაინც ის იყო, რომ იმერეთი თურქეთის გავლენის სფეროს წარმოადგენდა და მისი შემოერთებით ერეკლე მკვეთრად გაიუარესებდა ურთიერთობას პორტასთან, თანაც ეს იმ დროს რუსეთის, რომლის მფარველობაშიც უკვე იყო ქართლ-კახეთის სამეფო, ინტერესებში არ შედიოდა.

1790 წელს დაიდო “ტრაქტატი ივერიელთა მეფეთა და მთავართაგან დამტკიცებული,

საზოგადოსათვის შეერთებისა ქართლისა, კახეთისა, იმერთა, ოდიშისა და გურიისა”.

1791 წელს ერეკლე მეორემ შეცვალა ტახტის მემკვიდრეობის წესი-მამიდან უფროს შვილზე გადასვლის ნაცვლად, მან ბრძანა მეფობის ძმიდან ძმაზე გადასვლა. 1792 წელს ერეკლე მეფემ თავისი ბრძანებით შვილებს დაუნაწილა სამეფო ქონება და გამოუყო საუფლისწულოები.

1794 წელს ირანის ტახტი დაიკავა ალა-მახმად-ხანმა, რომელმაც საქართველოს დამორჩილება გადაწყვიტა და საამისოდ სამხედრო სამზადისს შეუდგა.

1795 წლის ივნისში ქართველთა ჯარმა აღექსანდრე ბატონიშვილის სარდლობით დაამარცხა ერევნისა და შუშის სახანოების დასამორჩილებლად გაგზავნილი ალა-მახმად-ხანის ლაშქარი.

თავისი ძალაუფლების განმტკიცების შემდეგ ალა-მახმად-ხანმა ერეკლე მეორეს მოსთხოვა ქართლ-კახეთის სამეფოზე სპარსეთის ბატონობის აღდგენა და რუსეთთან კავშირის გაწყვეტა. გეორგიევსკის ტრაქტატის ერთგული ერეკლე მეორე რუსეთის მთავრობას დახმარებას სთხოვდა.

სექტემბრის დასაწყისში ალა-მახმად-ხანი 35 ათასიანი ჯარით საქართველოსკენ გამოემართა და 8 სექტემბერს ლოღანლუღ-იაღლუჯის ჩრდილოეთ კალთებსა და კუმიშის ტბას შორის, მდინარე მტკვრის ნაპირზე დაბანაკდა. სპარსელთა ჯარში თავიანთი ლაშქრით იყვნენ განჯის მმართველი ჯავად-ხანი, ყარაბაღელ სომეხთა მელიქები მეჯლუმი და ჰაბოვი, ასევე ერევნის ხანი.

ალა-მახმად-ხანის ამ გამოლაშქრებას ელოდნენ საქართველოში და მრავალრიცხოვანი ჯარის შეკრებაც შესაძლებელი იყო, მაგრამ რუსეთის დახმარების მომლოდინე ერეკლე მეორემ დროული და საჭირო ღონისძიებები ვერ გაატარა და მტერს მოუშადადებელი დახვდა. ქართველმა სარდლობამ გადაწყვიტა გამოეყენებინა მისადგომების რელიეფი და აეძულებინა მტერი ებრძოლა ისეთ პირობებში, რომ ვერ მოეხერხებინა ჭარბი ძალების გაშლა და

გეორგიევსკის ტრაქტატი

ბრძოლაში ჩაბმა.

ამასთან ქართველებმა მნიშვნელოვანი სამუშაოები ჩაატარეს თავდაცვითი ზღუდებისა და პოზიციების შესაქმნელად. ქართველთა ლაშქარი 5 ათასამდე მეომარს ითვლიდა, აქედან 2000 იმერეთის სამეფოდან იყო, მათ სოლომონ მეორე მეთაურობდა.

ქართველთა სარდლობამ ლაშქარი სეიდაბად-მტკვრის ვიწროებში დააბანაკა. მეწინავე რაზმს იოანე ბატონიშვილი მეთაურობდა, მარჯვენა ფრთას – დავით ბატონიშვილი (გიორგი მეთორმეტის ძე), მარცხენას – იოანე მუხრანბატონი, ცენტრს და საერთო ფრონტს – ერეკლე მეორე. ცენტრს უკან მარჯაფში ორი რაზმი იყო, რომელთაც ვახტანგ ბატონიშვილი და ოთარ ამილახვარი სარდლობდნენ.

ალა-მახმად ხანმა თავისი ლაშქარი 14 რაზმად დაჰყო და მოპირდაპირე მხარეს – შავნაბადას, თელეთისა და კრწანისის მიდამოებში განალაგა. ჯარის ზურგში თურქმანთა 6 ათასიანი რჩეული რაზმი დააყენა, რომელსაც შემტევი ნაწილების უკან დახვევის შემთხვევაში მათთვის ცეცხლი უნდა გაეხსნა.

9 სექტემბერს დილით, ქართველთა ნაწილების დასაზვერად და ხელსაყრელი პოზიციებიდან გამოსატყუებლად ირანელთა ავანგარდი სოღანლულიდან ორჯერ გადავიდა იერიშზე. ქართველთა მეწინავე რაზმმა მტერი ორჯერვე ახლოს მიუშვა, შემდეგ კი ერთბაშად ცეცხლითა და მოულოდნელი იერიშით უკუაქცია. 10 სექტემბერს მტრის მეწინავე ჯარმა მძლავრად შეუტია ქართველთა გამაგრებულ ხაზს ტაბახმელისა და შინდისს შორის. ამ ბრძოლაში ქართველებმა გაიმარჯვეს.

11 სექტემბერს დილის 7 საათზე, ირანელთა ლაშქარი მტკვარ-შავნაბადას ვიწროებით თბილისისაკენ დაიძრა და საათნახევრის შემდეგ ქართველთა საბრძოლო დაცვის პირველ პოზიციას შეუტია. 5000 კაცი თბილისისათვის ზურგიდან მოსავლელად თელეთის მიმართულებით გაგზავნეს. ქართველთა ლაშქარმა ეს შეტევა მოიგერია, მაგრამ მტრის გაძლიერებული ცეცხლის შემდეგ იძულებული გახდა თავდაცვის მეორე პოზიციაზე გადასულიყო.

ერეკლე მეორემ მეწინავეებს ვახტანგ ბატონიშვილისა და სხვა რაზმებიდან ამორჩეული ქიზიყელთა, არაგველთა და თუმ-ფშაგ-ხევსურთა ძალები მიაშველა. მათ შეუერთდა თბილისის მოსახლეობის რაზმი, რომელსაც სასახლის მსახიობთა დასის მეთაური მაჩაბელა ედგა სათავეში.

მტერი თელეთის მხრიდან შავნაბადის ქედზე გადმოვიდა და მოულოდნელად შეუტია ქართველთა მარჯვენა ფრთას, მაგრამ დავით ბატონიშვილის რაზმმა არტილერიის ცეცხლით უკუაქცია იგი.

ალა-მახმად ხანმა აღიდებული მტკვარი გადალახა და იქიდან დაათვალიერა ქართველთა

პოზიციები. ქართველებმა მტრის ეს მანევრი ზურგიდან შემოვლის საშიშროებად მიიჩნიეს, მათ უკან დაიხიეს და მეორე მხრიდან მესამე თავდაცვით სანგარში მყოფ ჯარებს შეუერთდნენ. მოღალატეთა დახმარებით შაჰი მოხერხებული ფონით უკანვე გადავიდა მტკვარზე. ირანელთა მეწინავე ნაწილები სეიდაბადის ბაღებში შეიჭრნენ, მაგრამ ქართველთა ჯარი კლდეებიდან კონტრშეტევებით იგერიებდა მტერს.

ამ დროს სეიდაბადის სამხრეთი კალთებიდან შეტევაზე გადავიდა ვახტანგ ბატონიშვილის 2 ათასიანი რაზმი, რომლის ამოცანა იყო სპარსელთა ჯარის შუაზე გაკვეთა. მტერმა თავისი ძალები ამ რაზმის უკუგდებაზე დააბანდა. ამ დროს ერეკლე მეორემ კონტრშეტევაზე გადასვლა ბრძანა, მაგრამ მძიმე ბრძოლაში ისედაც მცირე ქართველთა ძალები თანდათან ამოიწურა და უკან დახევა დაიწყო. ამავე დროს კრწანისის მაღლობიდან მტერმა ქართველებს ზარბაზნების ცეცხლი გაუხსნა. უეცარი იერიში მიიტანეს დავით ბატონიშვილის რაზმზეც. ქართველებისათვის ზურგიდან შემოსავლელად და უკანდასახევი გზის მოსაჭრელად რამდენიმე ასეულისაგან შემდგარი ცხენოსანი რაზმი შინდისის მიმართულებით გაიგზავნა. მტრის ეს მანევრი ქართველთა სარდლობამ შენიშნა და იმერელთა ათასეულის მეთაურისა და არტილერიის უფროსის გასაფრთხილებლად შიკრიკი გაგზავნა, მაგრამ იგი გზაში მოკლეს.

ერთი საათის შემდეგ ქართველთა ლაშქარი მესამე სანგრიდან მეოთხეში გადავიდა, აქაც ერთი საათი იბრძოდა და შემდეგ უკან დახევა დაიწყო. დღის მეორე ნახევარში ალა-მახმად-ხანმა მთელი რეზერვი ბრძოლაში ჩააბა და ქართველებს დევნა დაუწყო. ქართველთა მუხარბაზნებმა შეძლეს მტრის შეტევის დროებით შეკავება.

ერეკლე მეორემ და მისმა 150-მდე მხედარმა თბილისზე გავლით საგურამოსკენ გასწვია და ბოლოს თავი მთიულეთს შეაფარა. მტერი ქალაქში შევიდა. მათ თბილისი გადაწვეს და გაძარცვეს.

მარცხმა მძიმედ იმოქმედა როგორც პირადად მეფეზე, ასევე მის სამეფოზეც. რუსებს, რომლებსაც “გეორგიევსკის ტრაქტატიმ” საქართველოს დახმარების ვალდებულება ჰქონდათ აღებული, ხელიც არ გაუწმინდებიათ, რუსეთს აწყობდა ქართლ-კახეთის სამეფოს დასუსტება.

1798 წლის 11 იანვარს ერეკლე მეორე თელავში გარდაიცვალა. მხცოვანი მეფე სვეტიცხოველში დაკრძალეს.

მომზადებულია ტელეკომპანია „საქართველოს“ პროექტ „მთავარსარდლის“ ლიტერატურული სცენარის მიხედვით ავტორი ლევან უმიკაშვილი

შ ე ლ ი გ ი ა

საქართველოს ეკლესიის ისტორია რამდენიმე პერიოდად იყოფა. 1811 წელს, როდესაც საქართველოს წმიდა კათოლიკე სამოციქულო ეკლესიის უკანასკნელი კათოლიკოს-პატრიარქი, მეფე ერეკლე II-ის ძე, ანტონ II იძულებითი წესით რუსეთში გადაასახლეს და საქართველოს სამოციქულო ეკლესიის ავტოკეფალია გააუქმეს, დაიწყო საქართველოს ეკლესიის ისტორიის ახალი პერიოდი.

ამიერიდან კათოლიკოს-პატრიარქის ნაცვლად, საქართველოს სამოციქულო ეკლესიას ეგზარქოსი მართავდა. 1817 წლიდან 1917 წლამდე საქართველოს ეკლესიას მართავდნენ რუსი ეგზარქოსები (სულ 19 ეგზარქოსი), რომელნიც ქართული ტრადიციებისა და ეროვნული ცნობიერების წინააღმდეგ იბრძოდნენ.

ერთი საუკუნე დასჭირდა ქართველ ხალხს ეკლესიის დაკარგული ავტოკეფალიის დასაბრუნებლად. 1917 წელს ეკლესიას კვლავ ქართველი კათოლიკოს-პატრიარქი კირიონ II (საძაგლიშვილი) მოუვლინა, რომელმაც უდიდესი როლი შეასრულა საქართველოს ეკლესიის დამოუკიდებლობის აღდგენის საქმეში.

ჩვენი ჟურნალის ამ რუბრიკაში ვთავაზობთ საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქთა ცხოვრებასა და მოღვაწეობას ქრონოლოგიის მიხედვით 1917 წლიდან.

კირიონ II სხეიანე საქათველოს პატრიარქი (1917-1918)

მისი უწმინდესობა კირიონ II (ერისკაცობაში გიორგი საძაგლიშვილი), სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი 1917-1918 წლებში, ქართველი მეცნიერი, სასულიერო და საზოგადო მოღვაწე, ქართული ინტელექტუალური საზოგადოების ერთ-ერთი თვალსაჩინო წარმომადგენელია.

კირიონ II დაიბადა 1855 წელს გორის მაზრის სოფელ ნიქოზში სასულიერო პირის ოჯახში. იგი სწავლობდა ანანურის სასულიერო სკოლაში, შემდეგ კი გორის სასულიერო სასწავლებელში. 1876 წელს გიორგი საძაგლიშვილმა დაამთავრა თბილისის სასულიერო სემინარია და სწავლა კიევის სასულიერო აკადემიაში განაგრძო. 1880 წელს ღვთისმეტყველების კანდიდატის ხარისხით დაასრულა აკადემიაში სწავლა და დაინიშნა ოდესის სასულიერო სემინარიის ინსპექტორის თანაშემწედ.

1883 წელს საქართველოს ეგზარქოსის პავლეს (ლებედევი) განკარგულებით გადმოვიდა თელავის სასულიერო სასწავლებლის ზედამხედველის თანაშემწედ. 1885-1897 წლებში წმინდა კირიონი პედაგოგიურ მოღვაწეობას ეწეოდა გორში, ქუთაისსა

და თბილისში. 1886 წელს დაინიშნა კავკასიაში ქრისტიანობის აღმდგენელი საზოგადოების სკოლების ინსპექტორად. მან დააარსა 19 სამრევლო სკოლა წიგნთსაცავებით და ბიბლიოთეკებით. ამავე პერიოდში ქართულ და რუსულ ჟურნალ-გაზეთებში იგი აქვეყნებდა წერილებს, გამოკვლევებს საქართველოს ეკლესიის ისტორიაზე და ქართულ ლიტერატურაზე ივერიელის, საძაგლოვის და ლიახველის ფსევდონიმებით.

1896 წელს ცოლ-შვილის სიკვდილის შემდეგ იგი ბერად აღიკვეცა კირიონის სახელით. იმავე წელს კირიონი ქვათახევის ყოვლადწმინდა ღვთისმშობლის მიძინების მამათა მონასტერის წინამძღვრად დანიშნეს და იმავედროულად იღუმენის წოდება მიანიჭეს. ცოტა მოგვიანებით კი, კერძოდ 1898 წლის 10 მაისს, სიონის საკათედრო ტაძარში არქიმანდრიტის წოდება უბოძეს.

ამ პერიოდში ღვთისმსახურების პარალელურად კირიონი მეცნიერულ მოღვაწეობასაც განაგრძობს. აგროეებს ხალხური სიტყვიერების ნიმუშებს,

სწავლობს ხალხის ზნე-ჩვეულებებს, მუშაობს ეკლესია-მონასტრების სიძველეებზე. თბილისის საეკლესიო მუზეუმებსა და ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების სიძველეთა საცავს იგი უზუად სწირავს ეკლესია-მონასტრებში მიკვლეულ და საოჯახო კოლექციებიდან მოპოვებულ იშვიათ ხელნაწერებს. ქვათახევის მონასტრის წინამძღვრობის დროს კირიონმა ქვათახევიდან ჩამოიტანა და თბილისის საეკლესიო მუზეუმს 96 ცალი ხელნაწერი გადასცა, მათ შორის XI საუკუნის სახარება, „დავითნი“ და სხვა მრავალი საინტერესო ხელნაწერი.

1898 წლის აგვისტოში არქიმანდრიტი კირიონი რუსეთის წმინდა სინოდმა ალავერდის ეპისკოპოსად და საქართველოს ეგზარქოსის მეორე ქორეპისკოპოსად დანიშნა, რასაც ქართული საზოგადოების ნაწილი დიდი სიხარულით შეხვდა. მაშინდელ საზოგადოებას იმედი ჰქონდა რომ ეპისკოპოსი კირიონი (მისი საქმიანობიდან გამომდინარე) შეძლებდა დაჩაგრული ერისა და გაპარტახებული ეკლესიის აღდგენას.

ალავერდის ეპარქიაში ჩასვლისთანავე კირიონმა განაგრძო დაუცხრომელი მუშაობა. მან განადგურების პირას მისული ალავერდის ტაძრის შესაკეთებლად პროექტი შეადგინა და თავისი ხარჯებით დაიწყო ტაძრის შეკეთება. ამასთანავე ეპისკოპოსი კირიონი სწავლობდა კახეთის ეკლესია-მონასტრების სიძველეებს. მან საქართველოს საეკლესიო მუზეუმს გადასცა 68 ხელნაწერი.

ეს ის პერიოდაა (1811 წლის შემდეგ, როდესაც რუსეთის მთავრობამ საეკლესიო სამართლის უხეში დარღვევით ქართული ეკლესიის ავტოკეფალია გააუქმა და რუსული წირვა-ლოცვა დააწესა) როდესაც ხალხი პროტესტის ნიშნად ეკლესიებს ტოვებდა, რითიც სომხები სარგებლობდნენ და უკანონოდ იკავებდნენ ქართულ მართლმადიდებლურ ტაძრებს. კირიონ II იყო ერთ-ერთი იმ მცირეთაგანი, რომელმაც ხმა აღიმართლა სომხების მიერ ქართული ტაძრების მიტაცების გამო. მან წერილით მიმართა საქართველოს ეგზარქოსს და ამ ტაძრების დაბრუნება მოითხოვა.

ალავერდის ეპარქიაში გაწეული მოღვაწეობისათვის კირიონი წმინდა ანას მეორე ხარისხის ორდენით დააჯილდოვეს და გორის ეპარქიაში ეპისკოპოსად გადაიყვანეს. გორში და მის ახლომდებარე სოფლებში საკუთარი ხარჯით დააარსა სკოლები და ბიბლიოთეკა-სამკითხველოები.

ეპისკოპოსის ეროვნული სულისკვეთება რათქმაუნდა არ გამოპყარვია მეფის რუსეთს და ამ მიზეზით მასზე საერო ხელისუფლების მიერ მკაცრი, საიდუმლო მეთვალყურეობა დანიშნა. მალე კირიონ

კირიონ II

II გაათავისუფლეს გორის ეპისკოპოსობიდან, აუკრძალეს საკუთარ ქვეყანაში მოღვაწეობა და რუსეთში გადაიყვანეს.

დევნილობამ ვერ ჩაკლა კირიონ II-ის მებრძოლი სული და უცხო მხარეში გადახვეწილი საქართველოში დარჩენილ მეგობრებს ამხნევედა.

1907 წელს მიუხედავად ეპისკოპოსის დიდი სურვილისა, მას უფლება არ მისცეს ილია მართლის ცხედარს გამომშვიდობებოდა და მან მხოლოდ დეპეშის გამოგზავნა მოახერხა.

1908 წლის მაისში, საქართველოში ეგზარქოსი ნიკონის მკვლელობის ორგანიზება დევნილ მღვდელმთავარს დააბრალეს და დაპატიმრებასთან ერთად ეპისკოპოსობა ჩამოართვეს. მთავრობის ამგვარი ქმედების მიზეზი იყო კირიონის დაუცხრომელი ბრძოლა საქართველოს ეკლესიის ავტოკეფალიისთვის. ამგვარმა ცილისწამებამ აღაშფოთა როგორც საქართველო, ისე რუსეთის საზოგადოების მოწინავე ნაწილიც.

კირიონის დაპატიმრების გამო აკაკი წერეთელი წერს: „კირიონის ამბავმა ლაზვარი გამიყარა... რაც იმედი მქონდა, სულ გამიქარწყლდა, მაგრამ ამაზედ გლოვის დრო არ არის, თავს არ დავზოგავ, წავალ პეტერბურგში და თუ ჩემი არ გავიტანე, ცოცხალი აღარ დავბრუნდები და მტრებს კი არ გავახარებ“.

კირიონ II კი ამ განსაცდელს ამგვარი განწყობით ხვდებოდა: „ვარდი უეკლოდ ვის მოუკრეფია,

სიყვარულით უნდა ავიტანოთ ტანჯვა, ვინაიდან ტანჯვა სიყვარულის ნაყოფია, ძალა ტანჯვაშია“.

1915 წლის იანვარში დაუბრუნეს ხარისხი და დანიშნეს პოლოცკისა და ვიტებსკის ეპისკოპოსად, მაგრამ სამშობლოში დაბრუნების ნება არ მისცეს.

1917 წლის 12 მარტს მცხეთის ტაძარში შედგა საქართველოს საეკლესიო ცხოვრების უდიდესი აქტი, აღდგა საქართველოს სამოციქულო ეკლესიის ავტოკეფალია და ქართველი ერის დაჟინებული მოთხოვნით ეპისკოპოსი კირიონი სამშობლოში დაბრუნდა. ჩამოსვლისთანავე იგი აქტიურად ჩაება მშობლიური ეკლესიის საქმიანობაში.

1917 წლის სექტემბერში გამართულ საეკლესიო კრებაზე იგი სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქად აირჩიეს და ამავე წლის 1 ოქტომბერს მოხდა მისი ინტრონიზაცია.

მრავალმხრივი იყო კირიონ II-ის მოღვაწეობა. სასულიერო და საზოგადოებრივ საქმიანობასთან ერთად იგი აქტიურ სამეცნიერო კვლევით მუშაობასაც ეწეოდა. თითქმის შეუსწავლელია კირიონის დევნილი ქართული ისტორიოგრაფიის კვლევის საქმეში. მიუხედავად მისი ტრაგიზმით აღსავსე ცხოვრებისა, ახერხებდა აქტიურ შემოქმედებით მოღვაწეობას. აღსანიშნავია, რომ მან წიგნად გამოცემული ორმოცზე მეტი მონოგრაფია დაგვიტოვა.

1918 წლის 26 იანვარს წმინდა დავით აღმაშენებლის ხსოვნის დღეს თბილისში გაიხსნა უნივერსიტეტი. სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქმა უნივერსიტეტის ეკლესიაში გადაიხადა პარაკლისი.

1918 წლის 26 მაისს კირიონ II დიდი სიხარულით შეეგება საქართველოს დამოუკიდებლად გამოცხადებას და 27 მაისს თავისუფლების მოედანზე

საზეიმო პარაკლისიც გადაიხადა.

საქართველოს ეკლესიის მწყემსთაგრად დადგინების შემდეგ კირიონს განზრახული ჰქონდა კვლავ გაეგრძელებინა სამეცნიერო მოღვაწეობა, მაგრამ ეკლესიის შიგნით შექმნილი რთული მდგომარეობა არ აძლევდა ამის საშუალებას. წმინდა კირიონის სარწმუნოებრივ-ეროვნული მოღვაწეობა მოსვენებას არ აძლევდა ეკლესიისა და ქვეყნის მტრებს, დაიწყო ცილისწამებები, პროვოკაციები, მუქარები და შედეგმაც არ დააყოვნა.

1918 წლის 26 ივნისს კათოლიკოს-პატრიარქი მარტყოფის მონასტერში მოკლული იპოვეს. მარტყოფის ტრაგედიაში ბრალი მიუძღვით ყველა იმათ, ვინც კირიონ II ეროვნული მიმართულების გამო შეიძულეს და მის დევნა-შევიწროებაში აქტიური მონაწილეობა მიიღეს.

ეს ფრაზა მან ერთ-ერთ საეკლესიო წრეში წარმოთქვა: „ოცი წლის განმავლობაში დაშორებული ვიყავი სამშობლოს, შორიდან თვალყურს ვადევნებდი, ვფიქრობდი, ამ ხნის განმავლობაში თქვენ საკმარისად შეიგენით საქვეყნო მოვალეობა, მაგრამ როგორც ეხლა ვრწმუნდები, თქვენ უფრო დაქვეითებულხართ და დაქსაქსულხართ. თუ ხელახლა დაიბადებით, თორემ სხვაფრთვ თქვენი გამობრუნება შეუძლებელია“.

წმინდა სინოდმა იგი 2002 წლის სხდომაზე მოწამეობრივად აღსრულებული საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი წმინდანად შერაცხა და ხსენების დღე 10 ივლისი დაინიშნა.

მომზადდა
ეკატერინე ცირიკაშვილმა

ჩვენი მუხნალი აზრები უმუხნალოდ და ჩვენი გარდაცემულობა და ელის ყველა

დაინტერესებული აიკის გაფრთხილებას საზოგადოებრივ საწყისებზე უმუხნალოდ

თანამშრომლობის კუთხით.

**დაგვიკავშირდით:
qartuli@satvistomo.de**

სათვისტომო

კონკურსი წლის საუკეთესო მოსწავლის გამოსავლენად

კონკურსი გერმანული ენის საუკეთესოდ მცოდნე მოსწავლის გამოსავლენად ახალციხეში უკვე ტრადიციად დამკვიდრდა. მესამე წელია გოეთეს ინსტიტუტი, ქართულ-გერმანული ორგანიზაცია „ედელვაისი“ და გერმანიის ქართული სათვისტომო ერთობლივი ძალებით საუკეთესო მოსწავლეს ავლენენ და მის სასწავლო პროგრამით გერმანიაში ჩამოყვანას უზრუნველყოფენ. წლებანდელ კონკურსში გამარჯვებული მე-11-ე კლასის მოსწავლე მარიამ კაპანაძეა, მისი მასპინძელი კი გერმანიის ქართული სათვისტომოს თავმჯდომარის ლერი დათაშვილის ოჯახი.

- მარი პირველ რიგში ვილოცავ გერმანიის ქართული სათვისტომოს წლის საუკეთესო მოსწავლის ტიტულის მოპოვებას და მინდა გკითხო, როგორ გახდი ამ კონკურსის მონაწილე.

- ზოგადად ძალიან მიყვარს უცხო ენები, სიამოვნებით ვსწავლობ ინგლისურს და რუსულსაც, მაგრამ განსაკუთრებით გერმანული მომწონს. ახალციხეში გამართულ კონკურსში, რომელიც გერმანულის საუკეთესოდ მცოდნეს გამოარჩევს, უკვე მესამედ მივიღე მონაწილეობა, ანუ დაარსების დღიდან მისი მონაწილე ვარ. პირველ ორ კონკურსში მეორე ადგილი დავიკავე. წელს კიდევ ერთხელ მივიღე მონაწილეობა პირველ ადგილზე გასვლის იმედით და გავიმარჯვე კიდევ.

- როგორ მოხდა შენი საკონკურსო შერჩევა და რა ეტაპები გაიარე სანამ 2010 წლის კონკურსში გამარჯვებული გახდებოდი?

- შერჩევა შემდეგნაირად მოხდა: კითხვები და ტექსტები გოეთეს ინსტიტუტის მიერ იყო შედგენილი, ორგანიზება კონკურსს ადგილზე ქართულ-გერმანულმა საზოგადოებამ „ედელვაისმა“ გაუკეთა, გააწვინა დიდი მონდომებით და მხარდაჭერით. წელსაც ისევე როგორც წინა წლებში გერმანიის ქართულმა სათვისტომომ და მისმა თავმჯდომარემ ლერი დათაშვილმა კონკურსში გამარჯვებული სათვისტომოს გემნაზის მოძებნა და გერმანიაში ყოფნის დროს საცხოვრებელი უზრუნველყოფა საკუთარ თავზე აიღო. ყველა ამ აღამიანის დიდი მონდომების შედეგია, რომ მე დღეს მიუნხენში ვარ. კონკურსი ორი ეტაპისაგან შედგებოდა. პირველი ნაწილი იყო,

წაკითხული და მოსმენილი ტექსტების გაგება. მასში მონაწილეობას 21 კონკურსანტი იღებდა, საიდანაც მეორე ეტაპზე მხოლოდ 12 გადავიდა, ანუ ვინც უმაღლესი ქულები დააგროვა. მეორე ეტაპი იყო უკვე ზეპირი. დაგკვეს ჯგუფებად, რომელსაც უნდა მოემზადებინა თემა „წვეულებაზე“. ჩვენმა ჯგუფმა გააკეთა “რადიო გადაცემა”, რომლის ფარგლებშიც ვსაუბრობდით წვეულებებზე გერმანულ ენაზე.

- საბოლოო შერჩევა რა კრიტერიუმებით მოხდა?

- ქულების მიხედვით, ანუ შეჯამდა ქულები მოსმენილი და წაკითხული ტექსტების და თავისუფლად საუბრის მიხედვით. მე სიამაყით შემიძლია ვთქვა, რომ მეორე ადგილზე გასულ კონკურსანტს 5 ქულით ვაჯობე.

- ფიქრობდი კონკურსში მონაწილეობის მიღებამდე გერმანიაში სასწავლო პროგრამით წამოსვლაზე?

- კი და ძალიან მინდოდა. მაშინაც, როდესაც 2 წლის წინ, პირველად მივიღე კონკურსში მონაწილეობა, ძალიან მინდოდა გამარჯვება მომეპოვებინა და სასწავლო პროგრამით გერმანიაში წამოსვლიყავი, მაგრამ არ ვიყავი დარწმუნებული რომ ენას ნამდვილად კარგად ვფლობდი. თანდათან ენასაც ვსწავლობდი და სურვილიც გერმანიაში წამოსვლის უფრო მიძლიერდებოდა. რეალურად დავინახე, რომ ამ გზით საზღვარგარეთ სასწავლო პროგრამით წასვლა შემეძლო. ეს სურვილი უფრო გამიძლიერდა მომდევნო კონკურსში მონაწილეობის მიღების შემდეგ და უფრო სერიოზულად მოვეკიდე სწავლასაც, რისი შედეგითაც ძალიან ბედნიერი ვარ.

- რას ნიშნავს შენთვის გერმანიაში სასწავლო პროგრამით ყოფნა? და რატომ არის შენთვის ეს მნიშვნელოვანი?

- აქამდე საქართველოდან არსად არ წავსულვარ, პირველად ვარ საზღვარგარეთ და შესაბამისად, გერმანიაში ჩამოსვლა ჩემთვის ძალიან დიდი მოვლენა იყო. ძალიან მაინტერესებდა, როგორ ცხოვრობდა აქ ხალხი, როგორი იყო აქაური კულტურა და, რაც მთავარია, მინდოდა გამეღრმავებინა ჩემი ცოდნა გერმანულ ენაში. მნიშვნელოვანი კი ეს იმითაა, რომ შესაძლებლობა მაქვს გავიცნო ბევრი სხვადასხვა კულტურის ადამიანი, შევიძინო ახალი მეგობრები, გავეცნო ამ ქვეყანას და საქართველოში ახალი გამოცდილებით და ცოდნით დაუბრუნდე.

- გამართლდა შენი იმედები და წარმოდგენები?

- კი, ნამდვილად გამართლდა. გიმნაზიამ ჩემზე ძალიან დიდი შთაბეჭდილება მოახდინა. აქ განსხვავებული სწავლის სისტემაა, ბავშვებიც სხვანაირები არიან. ძალიან კარგად მიმიღეს. ბევრთან ძალიან დავმეგობრდი. ჩემთვის ეს ძალიან საინტერესო და მნიშვნელოვანი იყო.

- რატომ თვლი, რომ აქ ბავშვები სხვანაირები არიან?

- ძალიან ბევრ განსხვავებას ვხედავ ჩვენს და გერმანელებს შორის, თუნდაც ყოველდღიურ ცხოვრებაში. ჩვენგან ძალიან განსხვავებული მენტალიტეტი აქვთ. გერმანულის ენის გარდა, სხვაც ბევრი ვისწავლე მათგან.

მარიამ კაპანაძე

- ამ გამოცდილების შემდეგ შენს სამომავლო გეგმებს უფრო მეტად უკავშირებ გერმანიას თუ პირიქით?

- კი, ვუკავშირებ. გადაწყვეტილი მაქვს სწავლა საქართველოში სკოლის და უნივერსიტეტის დამთავრების შემდეგ გერმანიაში გავაგრძელო. ჯერ ზუსტად არ ვიცი ეს რა სახით მოხდება. ალბათ DAAD-ის ან რამე სხვა პროგრამით შევეცდები წამოვიდე გერმანიაში სასწავლებლად. ჩემი სურვილია ისევ მიუნხენში მოვხვდე. ამას ორი მიზეზი აქვს. პირველი ის, რომ ქალაქს ვიცნობ და ძალიან მომწონს, მეორე, მიუნხენს გერმანიის მასშტაბით საუკეთესო უნივერსიტეტები აქვს. საერთოდ უცხოეთში სწავლა ძალიან პერსპექტიულია, მითუმეტეს გერმანიაში.

- რა ნახე ისეთი აქ, რაც ძალიან მოგწონა და კარგ მოგონებად გაგყვება?

- ძალიან ბევრი რამის ნახვა მოვასწარი ამ მოკლე დროში. მაგრამ განსაკუთრებით “Deutsches Museum”-ი და მისი მომავლის განყოფილება მომეწონა. ასევე უამრავ ლამაზ ადგილზე ვიყავი და ბევრი საინტერესო ადამიანი გავიცანი. ჩემს მოგონებაში მიუნხენი ყოველთვის ძალიან ლამაზად დარჩება.

- როგორ აფასებ პროექტს, რომლიც მონაწილეც თვითონვე ხარ, ასრულებს თუ არა - ის თავის მიზანს და უნდა გააგრძელოს თუ არა არსებობა?

- ჩემი აზრით ეს ძალიან კარგი პროექტია და აუცილებლად უნდა გაძლიერდეს და გაფართოვდეს. ის ახალგაზრდებს შესაძლებლობას აძლევს სასწავლებლად წავიდნენ სხვა ქვეყანაში, უკეთ შეისწავლონ ენა, გაიცნონ ქვეყანა და მისი კულტურა. ძალიან მინდა რომ კიდევ გაგრძელდეს და ბევრი ახალგაზრდა ჩამოვიდეს საქართველოდან გერმანიაში სასწავლებლად. აქვე მინდა მაღლობა გადაუხზადო ყველა იმ ადამიანს, რომლის დახმარებითაც ეს კონკურში შედგა. მათ შორის გერმანიის ქართული სათვისტომოს თავმჯდომარეს ბატონ ლერი დათაშვილს და მის ოჯახს, ჩემი გულთბილად მიღებისა და მასპინძლობისათვის.

ესაუბრა
თინათინ ჩითინაშვილი

საზოგადოებრივი ურთიერთობების განყოფილება

მიუნხენის საერთაშორისო გამოფანა „საქართველო - კავკასიის გული“

მიუნხენში ყოველწლიურად იმართება სხვადასხვა საერთაშორისო გამოფენები. წლებანდელ გამოფენას „მსოფლიო ეკლესიის დღეებ“ 14 მაისს მიუნხენში მცხოვრები ქართველი სტუდენტებიც შეუერთდნენ. ამ პროექტს ხელმძღვანელობდა გერმანიის ქართულ სათვისტომოსთან არსებული ტურიზმის განვითარების ჯგუფი, რომლის შექმნაში დიდი წვლილი მიუძღვის მიუნხენის უმაღლესი სკოლის დამამთავრებელი კურსის სტუდენტ მანანა სამუშიას.

გერმანიის ქართული სათვისტომოს თანადგომითა და მოტივირებულ სტუდენტთა ძალებით პროექტმა წარმატებით ჩაიარა. პროექტი „საქართველო-კავკასიის გული“ საქართველოს ისტორიულ-რელიგიური, კულტურული და ტურისტული კუთხით წარმოადგენდა. სცენაზე ერთმანეთს ენაცვლებოდნენ გერმანიის ქართულ სათვისტომოსთან არსებული მომღერალთა და მოცეკვავეთა გუნდი „იბერიის“ წევრები, რომლებიც ასევე თანამშრომლობენ ტურიზმის განვითარების ჯგუფთან.

ქართული ხმის პოლიფონიურობითა და ცეკვით გაოცებული მაყურებელი აღფრთოვანებას ვერ მალავდა. დასასრულს ნაჩვენები იქნა ტურიზმის დეპარტამენტის სარეკლამო ვიდეორგოლი „საქართველო დღეს“.

მაყურებელთა უმრავლესობამ დარბაზიდან ჩვენი პარტნიორი ტურისტული კომპანიის „კულტურ-კონტორის“ სტენდისკენ გადაინაცვლა, სადაც მათ შესაძლებლობა მიეცათ დაეგემოვნებინათ ქართული კერძები, ღვინო თუ ჩურჩხელა და სარეკლამო ბროშურების დახმარებით კიდევ უფრო ღრმად გაცნობოდნენ საქართველოს.

კომპანია „კულტურ-კონტორის“ გენერალურმა დირექტორმა, ქ-ნმა დორის ბერმა აღნიშნა, რომ სტუმართა რაოდენობამ მართლაც მოლოდინს გადააჭარბა და იმედი გამოთქვა, რომ ეს ხელს შეუწყობს საქართველოში ტურიზმის განვითარებას.

აქვე დაიგვიმა ერთ-ერთი ახალი პროექტი, რომელსაც გერმანიის ქართულ სათვისტომოსთან არსებული ტურიზმის განვითარების ჯგუფი გერმანულ კომპანიებთან ერთად 2 დეკემბერს, მიუნხენის სახელმწიფო ფილარმონიის შენობაში გამართავს.

ლორეტა გოლეტიანი

დიასპორის დღე 2010

უკვე სამი წელია საქართველოში დიასპორის დღე აღინიშნება. საქართველოს პრეზიდენტის ინიციატივით 2007 წელი საქართველოში დიასპორის წლად, 27 მაისი კი დიასპორის დღედ გამოცხადდა. 2010 წელს დიასპორის დღე სიმბოლურად 26 მაისს გაიხსნა და ორ დღეს გაგრძელდა. ამ დღესთან დაკავშირების ასზე მეტი ქართველი ჩამოვიდა ამერიკის შეერთებული შტატებიდან, საფრანგეთიდან, იტალიიდან, შვეიცარიიდან, ესპანეთიდან, გერმანიიდან, კვიპროსიდან, საბერძნეთიდან, ბელგიიდან, რუსეთიდან, იაპონიიდან, სომხეთიდან, ბელორუსიიდან, უკრაინიდან, ყაზახეთიდან, აზერბაიჯანიდან, კანადიდან, თურქეთიდან, ავსტრიიდან, ირანიდან და შვედეთიდან. ვიზიტორთა შორის იყვნენ საზღვარგარეთ მოღვაწე ცნობილი ქართველები: რეჟისორი ლაშა ონიანი და მომღერალი მანანა ჯაფარიძე. დელეგაციის წევრებმა, დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატის მიერ დაგეგმილ ღონისძიებებში მიიღეს მონაწილეობა.

წელს ქართული დიასპორის დღე სასტუმრო „რედისონში“ გაიხსნა. სამშობლოში ჩამოსულ სტუმრებს დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრი პაპუნა დავითაია მიესალმა. „მიზანია, რომ ჩამობრძანდით, ვფიქრობ, კარგი ტრადიცია მკვიდრდება. ჩვენ ვცხადებთ, რომ ეს ტრადიცია გაგრძელდეს, 26-27 მაისს მთელი მსოფლიოს ქართველობა საქართველოში ჩამოვიდეს, რათა ერთად აღვნიშნოთ საქართველოს დამოუკიდებლობის დღე, დიასპორის დღე. ისტორიის სხვადასხვა პერიოდში, სხვადასხვა ნეკატორი თუ პოზიტიური მიზეზის გამო საქართველოს დიასპორა მთელ მსოფლიოში გაიფანტა. რაც არ უნდა იყოს მიზეზი ამისა, შედეგი ერთია - საქართველოს ჰყავს დიდი დიასპორა - მთელ მსოფლიოში. ჩვენი მიზანია, რომ არ დავკარგოთ უცხოეთში მცხოვრებ თანამემამულეებთან ურთიერთობა.“

მისასალმებელი სიტყვის დასრულების შემდეგ მინისტრმა საქართველოს დიასპორის წარმომადგენლები დამოუკიდებლობის დღისადმი მიძღვნილ ალღუმზე დაპატიჟა. მოგვიანებით კი სამშობლოდან წასულ ქართველებს საქართველოს პარლამენტის თავჯდომარე - დავით ბაქრაძე, საქართველოს პარლამენტის და მთავრობის წარმომადგენლებთან ერთად შეხვდა. შეხვედრა კითხვა-პასუხის რეჟიმში წარიმართა, ხელისუფლების წარმომადგენლებმა მოისმინეს

ემიგრანტთა პრობლემები და დასახეს მათი გადაჭრის გზები, ასევე იმსჯელეს სოციალურ, პოლიტიკურ და ეკონომიკურ საკითხებზე. დავით ბაქრაძემ ისაუბრა სათვისტომოების მნიშვნელობაზე დღევანდელ რეალობაში და ასევე მადლობა გადაუხადა მათ რუსეთ-საქართველოს ომის დროს გამოხატული მხარდაჭერისთვის: „საქართველო თქვენც გადაარჩინეთ იმ დღეებში, როდესაც ქართული დროშებით მართავდით თქვენი სამშობლოს მხარდაჭერ აქციებს. მაშინ ამ კადრების დანახვა ძალიან დიდი მორალური ძალა, მხარდაჭერა და გამხმნეება იყო ჩვენთვის“, - განაცხადა პარლამენტის თავმჯდომარემ. იმავე საღამოს სტუმრები საქართველოს დამოუკიდებლობის დღისადმი მიძღვნილ ფოლკლორულ კონცერტს დაესწრნენ.

27 მაისიც ასევე დატვირთული იყო ღონისძიებებით და საქმიანი შეხვედრებით. დიასპორის წარმომადგენლებმა მონაწილეობა მიიღეს კონფერენციაში და ხელისუფლების წარმომადგენლებს შეხვდნენ. კონფერენციაზე დიასპორის სამინისტრომ წარადგინა ის სტრატეგია, რომელიც უნდა განხორციელდეს საქართველოს ხელისუფლებასა და დიასპორას შორის. გადაიდგა მნიშვნელოვანი ნაბიჯები კულტურული და ეკონომიკური მიმართულებით. კონფერენციის ფარგლებში განხილული იყო ბოლო წლებში მიმდინარე ვითარება საინვესტიციო გარემოს გაუმჯობესების კუთხით. ქართული დიასპორის მხრიდან გაუდგინდა მზადყოფნა ინვესტიციის განხორციელებისა საქართველოში მიმდინარე პროექტებში. ასევე დიასპორის წარმომადგენლები დაინიშნენ საქართველოს საგაჭრო, სამრეწველო პალატის წარმომადგენლებად „თავიანთ“ ქვეყნებში. დიასპორის სამინისტრომ საზღვარგარეთ არსებულ ფოლკლორულ ანსამბლებს, მათ შორის გერმანიის ქართულ სათვისტომოსთან არსებულ ანსამბლ „ბერისს“, გადასცა საცეკვაო კოსტუმები და მუსიკალური ინსტრუმენტები. იმავე დღეს საქართველოს თეატრის, მუსიკის, კინოსა და ქორეოგრაფიის სახელმწიფო მუზეუმში ქართული დიასპორისადმი მიძღვნილი გამოფენა გაიხსნა, რომელზეც უცხოეთში მცხოვრებ ქართველთა კულტურული მოღვაწეობისა და ცხოვრების ამსახველი ფოტოები და ექსპონატები იქნა გამოფენილი. იმავე მუზეუმში გაიმართა მე-20 საუკუნეში თურქეთში მოღვაწე დიდი ქართველის, ახმედ მელაშვილის ცხოვრებისა და მოღვაწეობის ამსახველი წიგნის პრეზენტაცია. აღსანიშნავია, რომ

ამავე დღეს 31-ე საჯარო სკოლას მიენიჭა ახმედ მელაშვილის სახელი.

დატვირთული დღის ბოლოს, სტუმრებმა ქალაქის ახალი პროექტები დაათვალიერეს. დიასპორის წარმომადგენლებმა მონახულეს ახლად აშენებული შინაგან საქმეთა სამინისტროს „გამჭვირვალე“ შენობა თბილისში. ამ ექსკურსიის ფარგლებში ასევე დაგეგმილი იყო ქ. რუსთავში ახლად აშენებული საქართველოს შს სამინისტროს მომსახურების სააგენტოს ცენტრალური ოფისის მონახულება. რუსთავში ვიზიტს სიურპრიზის გარეშე არ ჩაუვლია. თითოეულ სტუმარს იმპროვიზირებული საგამოცდო ტესტის „ჩაბარების“ შემდეგ საჩუქრად გადაეცა ქართული მართვის მოწმობა და სუვენირი: საკუთარი სახელის შემცველი ავტომობილის სანომრე ნიშანი.

დიასპორის დღეებს თან სდევდა ვახშმობა ქართულ რესტორნებში, მათ შორის ყველაზე შთამბეჭდავი იყო დახურვის ბანკეტი, რესტორან „მეტეხის ჩრდილში“. საზღვარგარეთ მყოფ ქართველებს საშუალება მიეცათ დაეგემონებინათ უგემრიელესი ქართული კერძები და მოესმინათ ქართული მუსიკა. სუფრის წევრებს თამაღობა გაუწია, ყველასათვის საყვარელმა მომღერალმა – ბუბა კიკაბიძემ. საღამო იყო საინტერესო და ემოციებით დატვირთული დღეების შთამბეჭდავი დაგვირგვინება.

ქართული დიასპორის წარმომადგენლებმა დადებითად შეაფასეს სამინისტროს მიერ ამ ფორუმის ორგანიზებისთვის გაწეული მუშაობა და დიდი მადლობა გადაუხადეს სამინისტროს აპარატს თბილი და სიყვარულით აღსავსე მასპინძლობისათვის.

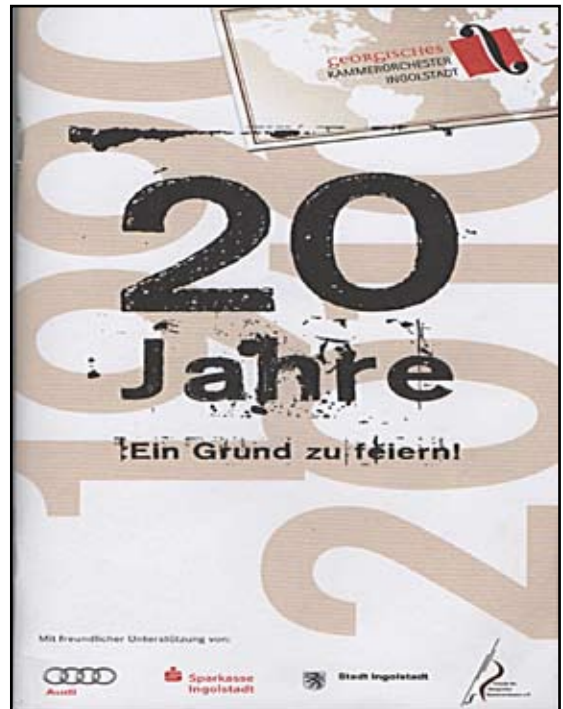
ნინო ჩხიკვაძე

20 წელი მგობის სცენაზე

აფიშები, რომლებიც თიბათვისთვის მოიფინა ინგოლშტადტის ქუჩებში ქართული კამერული ორკესტრის ამ ქალაქში მოღვაწეობის ოცი წლისთვის იუბილეს გვაუწყებდნენ და არაჩვეულებრივი კვირეულის მოლოდინით ალგვაფროთოვანებდნენ. არც ამ ქალაქის პრესას და ტელევიზიას დაუზოგავს ენერგია და „ჩვენი ქართველების“ პატივსაცემად და დასაფასებლად დაუდალავად საუბრობდნენ.

საიუბილეო კვირეულის ფარდა ინგოლშტადტის თეატრის დიდ საკონცერტო დარბაზში 18 ოქტომბრის გაიხსნა და მის დაშვებამდე სცენას ქართული სული და გენი ამკობდა. თუმცა ამ საღამოების უმუშალო მონაწილეებზე ქვემოთ მინდა შევაჩერო ყურადღება, რადგან მანამდე იმ ადამიანების ღვაწლია დასაფასებელი, რომლებმაც ქართული ორკესტრი

ასე შეიყვარეს, გადაარჩინეს და ის დიდება, რომელიც თილისმასავით მისი შექმნის დღიდან დაჰყვებოდა ორკესტრს ასე შეუნარჩუნეს. ეს ადამიანები გერმანელები, ბავარიელები, ინგოლშტადტელები არიან, იმ ქალაქის მკვიდრები, რომლის ქუჩებშიც აგერ უკვე 20 წელია სიტყვა „Georgische“ ამშვენებს ყოველ კუთხეს, აფიშებს, ავტობუსებს, საიუბილეო თუ სადღესასწაულო საღამოებს და რა გასაკვირია თუ ვიტყვი, რომ ამ ქალაქში აგერ უკვე რამდენი ხანია ქართველი თავაწეული დადის.

„დიდი მადლობა“ - ასე დაასრულა თავისი სიტყვა ორკესტრის მეგობართა წრის თავჯდომარემ, ბატონ ფრიდემან გოტცგერმა საიუბილეო დღისადმი მიძღვნილ მოლოცვაში და ხაზგასმით აღნიშნა, რომ

არა ქართველები, ინგოლშტადტის კულტურული ცხოვრება სიღარიბეს მოიცავდაო.

ასევე მნიშვნელოვნად დააფასეს თავიანთ გზავნილებში ინგოლშტადტის ქართული კამერული ორკესტრის მოღვაწეობა ბავარიის პრემიერ-მინისტრმა, ბატონ ჰორსტ ზეპოფერმა და ქალაქ ინგოლშტადტის მერმა, ბატონ ალფრედ ლემანმა, საქართველოს ელჩმა გერმანიაში, ქალბატონმა გაბრიელა ფონ ჰაბსბურგმა და საპატიო კონსულმა, ბატონ კლაუს ჰიპმა. კვლავ უდიდესი თანადგომა გამოიჩინეს სპონსორებმა, ფირმა „აუდი“ და ბანკ „შპარკასემ“.

ორკესტრს უამრავი სტუმარი ეწვია, როგორც ქართველი, ისე უცხოელი, როგორც მუსიკოსი, ისე მსმენელი. საიუბილეო კონცერტებს განუმეორებელ სიმშვენსიერეს მატებდნენ საქართველოდან ჩამოსული ფოლკლორული ანსამბლი „რუსთავი“, შემდეგ მარკუს პოშნერი, ორკესტრის ყოფილი დირიჟორ-ხელმძღვანელი, რომელმაც ქალაქში ნოსტალგიის გრძნობა გააღვიძა. არაჩვეულებრივი პიანისტი ირმა ისაკაძე და განუმეორებელი მევილიონე ლიზა ბათიაშვილი. დასკვნით კონცერტს წარმოუდგენელი ელფერი შემატა ამერიკიდან მეგობრებთან სპეციალურად ჩამოსულმა სახელგანთქმულმა პიანისტმა ალექსანდრე კორსანტიამ. აგრეთვე აუღერდა კომპოზიტორ გია ყანჩელის და იოზეფ ბარდანაშვილის ნაწარმოებები. წარმოუდგენელია დიდი პატივისცემით არ აღინიშნოს ორკესტრის დირიჟორ-ხელმძღვანელის, ბატონ არიელ ცუკერმანის სულისკვეთება. მთელი ამ ხნის

მანძილზე იგი ბერკეტად იღვა ანთებული ცეცხლის სადარაჯოზე.

მე კვლავ მინდა დაუბრუნდე კონცერტს, რომელმაც ინგოლშტადტი ერთიანად ააფორიაქა და აღანთო. ეს ანსამბლ „რუსთავის,, გამოჩენა იყო ქართული პოლიფონიური სიმღერების ფენომენით თუ „სულიკოს“ აჟღერებით, განდაგანას, ხორუმის თუ ფარიკაობის შესრულებით. მიუხედავად იმისა, რომ ანსამბლი უკვე არაერთხელ ესტუმრა ქალაქს, მისდამი ცხოველი ინტერესი კვლავინდებურად უსაზღვროა. ეს სასიამოვნო ფაქტი თავად ანსამბლის ხელმძღვანელმაც, ბატონ ანზორ ერქომაიშვილმაც აღნიშნა ჩვენთან საუბარში: „მე შეამაყება, რომ ჩვენ დიდ საქმეს ვაკეთებთ - ქართული სული გამოგვაქვს საზღვარგარეთ. ქართული კამერული ორკესტრი და ანსამბლი „რუსთავი“ თითქმის ერთდაიგივე დროს შეიქმნა, ჩვენი მეგობრობაც მრავალ წელს ითვლის. თითოეული ჩვენი შეხვედრა წარმოუდგენელ სიხარულს მგვრის. ჩვენი ერთად გამოსვლა ჩემთვის ზეიმიია. მიხარია, რომ ამდენი ხნის მანძილზე არ

დაკარგულა ეს ურთიერთობები.

შეუფასებელია ქართული კამერული ორკესტრის ღვაწლი. ისინი თავიანთი მაღალი პროფესიონალიზმით უდიდეს პოპულარიზაციას უწყვენ ქართულ კულტურას. დიდი მაღლობა ინგოლშტადტს, ქალაქს, რომელმაც 20 წლის იუბილე ასე მაღალ დონეზე აღნიშნა. სამწუხაროდ ამის შესახებ საქართველოში მწირი ინფორმაციაა.

მთელი გულით ვულოცავ ორკესტრს ამ სახელოვან იუბილეს. მართალია, მე ისინი მენატრებიან, მაგრამ ვიცი, რომ დიდ საქმეს აკეთებენ, ამიტომაც შემდგომ წარმატებებს ვუსურვებ ქართული კულტურის საკეთილდღეოდ.”

ასეთივე დიდ მნიშვნელობას ანიჭებს პიანისტი ალექსანდრე კორსანტია ქართული ორკესტრის უცხოეთში მოღვაწეობას. მას მიაჩნია, რომ „ორკესტრი საქართველოს ელჩია არამარტო გერმანიაში, არამედ მთელ მსოფლიოში. ისინი მორალურად მხარში უდგანან საქართველოს.

ჩემი პირველი შემოქმედებითი ნაბიჯები ამ ორკესტრთან არის დაკავშირებული და ბუნებრივია ის დიდი სენტამენტალური გრძნობაც, რაც მე გამაცნია ამ ჯგუფთან მიმართებაში. მათთან ერთად გამოსვლისას მე ბევრად უფრო ემოციურად ვუკრავ.

ჩემთვის მნიშვნელოვანია ისიც, რომ ამ მშვენიერ სოლისტების ჯგუფს ყოველთვის კარგი დირიჟორ-ხელმძღვანელები ჰყავდა და ასეა ეხლაც. უნიჭიერესი ფლეიტისტი, ბატონი არიელ ცუკერმანი ამავე დროს ძვირფასი ადამიანიცაა. მისი და ორკესტრის ურთიერთობა იმდენად უშუალოა, რომ ეს დიდ ფილოსოფიურ დატვირთვასაც იძენს. გახსნილი ურთიერთობისაქენ იბრძვის თანამედროვე ადამიანი და ის, რაც აქ ხდება ამ დიდი პროცესის პატარა ნაწილია.”

ჩვენი ჟურნალის მკითხველს არაერთხელ ჰქონია შესაძლებლობა გასცნობოდა ამ შესანიშნავი ორკესტრის სოლისტებს, პირდაპირ მათგან მოესმინათ შემოქმედებითი ცხოვრების გზაზე განცდილი მოგონებები, რომლებიც, დამეთანხმებით, ყოველთვის სიამაყის გრძნობით იყო გამსჭვალული, რადგან იცოდნენ, რომ ისინი საქართველოს სახელის სადიდებლად იღწვოდნენ, ისე, როგორც მუსიკოსი ვიტალი სიხარულიძე აღნიშნავს „ჩვენი სცენაზე გასვლის ყოველი მომენტი გვაფიქრებინებს, ზურგს უკან საქართველოა”.

ნინო ცხომელიძე - დეპერშმიდტი

პაემანი სიყვარულთან

ძვირფასო მკითხველო, 4 ივლისს მიუნხენში ჩატარებულ საღამოზე მინდა გაიგებო. ამჯერად ორი ქართველი პოეტი – მაია თაბუკაშვილი და ლორეტა გოლეტიანი გვმასპინძლობდა. ზაფხულის მზიან დღეს (ზაფხული და მზე აქ, სამწუხაროდ, იშვიათი კომბინაციაა) ამ ლირიკული საღამოს სახით ლამაზი ფინალი ელოდებოდა და მეც ამაღლებული განწყობით შევეურთდი „Aurora-bar“-ში თავმოყრილ პოეზიის მოყვარულთ. მათ, ვინც ამ საღამოს არ დასწრებია მინდა ცოტა რამ მოუყუვე მაიასა და ლორეტას შესახებ.

მაია თაბუკაშვილი დაიბადა 1976 წელს ქ. რუსთავეში. ის სწავლობდა ილია ჭავჭავაძის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში გერმანული ენის ფაკულტეტზე. შემდეგ მან სწავლა გააგრძელა ბამბერგში, ოტო-ფრიდრიხის სახელობის უნივერსიტეტის გერმანისტიკა-ჟურნალისტიკის ფაკულტეტზე. მაია ნაფიცი თარჯიმანია და სწავლის პარალელურად მთარგმნელობით საქმიანობასაც ეწევა. 2009 წლიდან იგი უძღვება ლიტერატურულ საღამოებს ბამბერგის კინო „Lichtspiel“-ში.

როგორც თვითონ მოგვიყვა, ლიტერატურაზე და პოეზიაზე უზომოდ შეყვარებული ღამეებსაც ათენებდა კითხვაში და ლექსებსაც წერდა. მოგვიანებით, გერმანიაში ცხოვრების პირველ წლებში, ქართულად მხოლოდ წერილებს თუ წერდა. მერე კი: „... დავბრუნდი და ვხედავ, სიტყვებიც მოდიან, სივრცეში მკვიდრდება მათი მელოდია...“ – წერს იგი 2005 წელს. ორი წელია, მაია გერმანულ ენაზეც წერს.

მაიას მიერ პოეზიის საღამოზე წაკითხულმა ლექსებმა მსმენელი მოაჯადოვა.

მაია თაბუკაშვილი

ლორეტა გოლეტიანს უკვე კარგად იცნობს მიუნხენელი (და არა მარტო მიუნხენელი) მკითხველი. 2007 წელს „ფერტილი ღამის“ (ასე ჰქვია ლორეტას ლექსების პირველ კრებულს) წარმატების ერთ-ერთი მოწმე მეც გახლდით.

4 ივლისის საღამოზეც მისი ერთგული მსმენელებისთვის კიდევ ერთხელ აჟღერდნენ ნაცნობი სტრიქონები „ფერტილი ღამიდან“. ლორეტამ ასევე თავისი ახალი ლექსები, მათი თარგმანები და რამდენიმე გერმანული მინიატურა წაიკითხა. მოგესხენებათ, პოეზიის თარგმნა რთული საქმეა, მაგრამ ეს მას არაჩვეულებრივად გამოუვიდა, რაც საღამოზე მყოფმა გერმანელმა სტუმრებმაც აღნიშნეს.

ლორეტა გოლეტიანი

ეს ღამაზე საღამო ასევე დაამშვენა ნინო მარგველაშვილის მიერ აჟღერებულმა შოპენისა და რახმანინოვის ჰანგებმა. დასასრულს მაიამ და ლორეტამ მსმენელთა შეკითხვებს უპასუხეს.

მე არ ვარ ლიტერატურისა და პოეზიის კრიტიკოსი, უბრალოდ მინდოდა, გადმომეცა, რომ ძალიან საინტერესო და მრავლისმომცემი იყო ამ ორი პოეტის სამყაროში მოგზაურობა. ჩემი აზრით, ამ ლექსებად ამეტყველებულ ფიქრებს და ემოციებს სიყვარული ჰქვია, სიყვარული-ყველაფრის მომცველი და დამტვევი... და სწორედ მასთან ვიყავით იმ საღამოს ყველანი პაემანზე.

P.S. საღამო დასრულდა... გარეთ გამოსულებს კოკისპირული წვიმა დაგვხვდა გამცილებლად. ღმერთო, როგორ უხდება წვიმა და ეს პაემანი ერთმანეთს.

ნანა გობეჩია.

მეგონა საუკუნეების მიღმიდან მესმოდა მისი ხმა. ხმაც ისეთი ჰქონდა, რაღაც უფრო მეტი იყო ვიდრე ძებორციელის ყელიდან ამოსული... თითქოს ეს ხმა სიტყვების გარეშეც საბრძოლველად გეძახდა. თითქოს მისი გულიც მხოლოდ იმიტომ ძგერდა, რომ შენს მკერდქვეშაც აეჩქარებინა სისხლი
სად არ დაღვრილი... ნადიდგორალი, ნაშამქორალი...

სახელიც ისეთი ჰქონდა - ძალიან ქართული და ჟღერადი, ხმადაბლა თქმა რომ არ მოუხდებოდა არაფრით. ამიტომ თუ დაასახელებდი, ომახიანად უნდა დაგესახელებინა - მუხრან მაჭავარიანი!

ვერც კი წარმომედგინა ახალგაზრდა, მისი სიბრძნე ასაკისა და გამოცდილების შთაბეჭდილებას ქმნიდა, ჯერ კიდევ ათეული წლების წინ, როცა ასაკუნობამდე დიდი გზა ჰქონდა სავალი. ეს „ასაკი და გამოცდილება“ მის ყველაზე ადრეულ ლექსებშიც ჩანდა.

კიდევ ვერ წარმომედგინა მუხრან მაჭავარიანი სახლში, სავარძელში მოკალათებული, მოშვებული და განცხრომილი. ის ხმალივით იყო, რომელსაც ვადაში ჩაგების უამი ჯერ არ დასდგომოდა... მისი აზიდული წარბები თითქოს მომართულ და დაჭიმულ სხეულსა და სულს ბოლო შტრიხს მატებდა. მისი სიტყვა მაშინაც კი საბრძოლო ყიჟინასავით ისმოდა, როცა ბრძოლის ნიშან-წყალი აღარ ეტყობოდა ისტორიულად ომებით გადაღლილსა და ძლიერი მეზობლის წნეხს ქვეშ მოყოლილ საქართველოს.

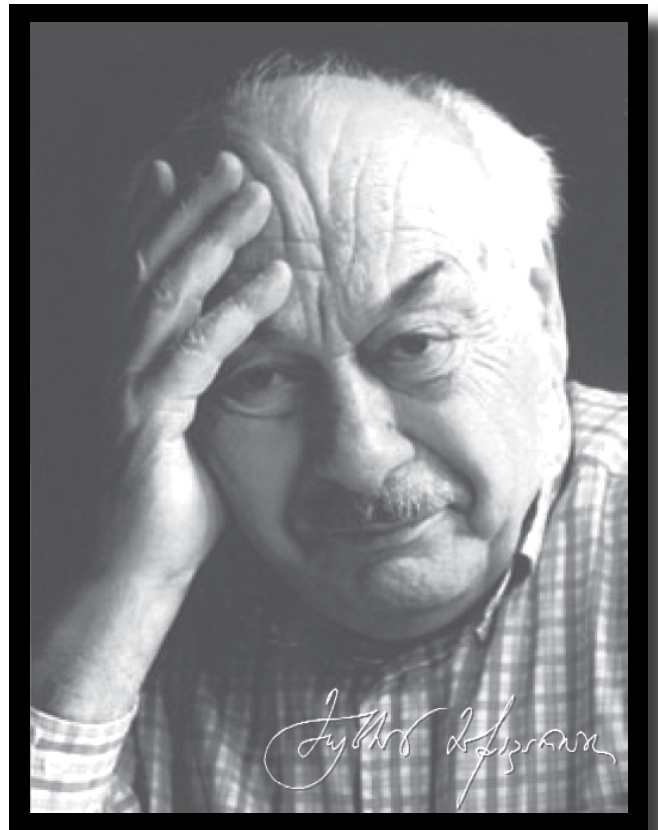
ის მოდიოდა და თავისი ქართული სისხლი მოჰქონდა, როგორც ჩაუქრალი ცეცხლი და როგორც საკრალური სწავლება, ისე უნდა გადაეცა შთამომავლობისათვის. მოჰქონდა სისხლი, რომელსაც

„გზადაგზა სვამდნენ
ამღვრევდნენ,
ღვრიდნენ,
ულმერთოდ ჰრყვნიდნენ,
უგულოდ ჰყიდნენ,
და...“

მიუხედავად ამისა, მაინც –
გამოიარა რუსთველის გული,
გამოიარა ვახტანგის გული,
გამოიარა თამარის გული,
გამოიარა სულხანის გული“...

საკრალური სწავლება შემთხვევით არ მიხსენებია. გენი და სისხლი, რასაც ასე ხშირად ვახსენებთ ხოლმე სხვა არაფერია, თუ არა ცნობიერება შენი ერის ფესვის ცოდნა-ცნობითა და წინაპრის სიბრძნით ნაკვები. ეს გენებთან ერთად კი გადმოგვეცემა, მაგრამ შესაბამისი სწავლებით თუ არ განმტკიცდა, ისე იკარგება, როგორც პეშვში ჩასხმული წყაროს წყალი.

მახსოვს დაღლილი, გაბრაზებული და

განგებ მღუშარე პოეტი. ის დრო იყო, როცა უკვე საკუთარი თვალით ნახა, იქ, სადაც საქართველოს გადასარჩენი ომი უნდა ყოფილიყო, ერის ბედი უნდა გადაწყვეტილიყო, სულ სხვა მიზნებისთვის დულდა ცხოვრება.

- როგორ მინდა, გესაუბროთ... - ვუთხარი მოკრძალებით.

- არ შემიძლია! მართლა არ შემიძლია... ვნახოთ, დრო გავიდეს, იქნებ გულმა სხვა მითხრას და მათქმევინოს კიდევ... ახლა რა უნდა ვთქვა?

გარეთ ზაფხულის ზეატი იდგა, ქანცაწყვეტილი ქართველი ქალები ვინიცის რომელი ქვეყნიდან ჩამოტანილი უხარისხო ტანსაცმლით საუსე დიდ ჩანთებს დაათრევდნენ... გადაგვარებამდე მისული უმუშევარი კაცები იქვე დახლთან ახლოს, სადაც ქალები ჭინჭებითა და ბოსტნეულით ვაჭრობდნენ, სახელდახელო სუფრასთან ისხდნენ და სადღევრებელოებს აფრქევდნენ. სუფრა იყო საჯაყი, ისეთი, როგორზედაც ადრე ძლიერ მეზობლებს დავცინოდით - ძეხვი, პური და არაყი... ან ლუდი, გამხმარი თევზი და პურის ყუა...

ქუჩაში გაჭირვებასა და პოლიტიკას დაესადგურებინა, პოლიტიკაში - კეთილდღეობასა და განურჩევლობას.

მას შემდეგ ლამის ათი წელიც გავიდა. რა შეიცვალა და რა - არა, მკითხველი თავად მიხვდება. მუხრან მაჭავარიანმაც, მართალია ძუნწად, მაგრამ

რამდენიმე სიტყვა თქვა...

80 წლის იუბილარს პრეზიდენტი ეწვია. მაშინ მთელმა საქართველომ მოისმინა, რა ისურვა პოეტმა - წყარო გამოიყვანეთ ამ ულამაზეს სოფელშიო... ხალხს სასმელი წყალი შორიდან მოაქვსო. წყარო - სიცოცხლისა და სისუფთავის სიმბოლო - სიმბოლურად დაუტოვა მათ, ვისზეც ლოცულობდა: „იარონ, იარონ, იარონ! ამინ!“-ო

სხვა სურვილი ლექსით ჰქონდა ნათქვამი:

„ვერ მივაღწიე,

ვერ ველირსე უკეთუ მიზანს,

ვერ გავისწორე უკეთუ ხომი, -

რა ბედენაა დიდუბის და

მთაწმინდის მიწა!..

თუ სიკვდილია, -

აი, წოლა მესმის შამქორში!“

ოღონდაც სად შამქორი იყო და სად „შამქორს“

გვალანდებდნენ, ამისი გარჩევა უნდა შეგვძლებოდა... ვერაფრით წარმოვიდგენდით მუხრან მაჭავარიანს დაწოლილს, სიკვდილთან შეხვედრის მომლოდინეს... ზეციურმა უკეთ იცის, ვის როგორ დასასრულს მიაგებს. მისი დასასრული რუსთაველის თეატრის სცენაზე დადგა. სიტყვა იყო ხმამაღალი და ომახიანი - ისეთივე, როგორც მისი სახელი - მუხრან!

81 წლის პოეტი იდგა სცენაზე და მას არ ჰქონდა ასაკი, ვერაფრით დაარქმევდი მოხუცებულს ან ხანდაზმულს, როგორც ამ ხნის ადამიანს ეგება.

იდგა დროზე მაღლა და ხმალივით შემართული. მერე შეტორტმანდა და ბოლო ამოსუნთქვა ვიდრე დადგებოდა, ვიდრე დაეცემოდა, სულ რაღაც წამით, მაგრამ მაინც დაიხოქა...

საქართველოსთვის, ცხადია...

ლელა ჯიყვაშვილი

ღვმერთ სტოლად ვაძვყენებთ პოეტის უკანასკნელ სიტყვას, ბომლის წაბმლსათქმულადაც ავიდა იგი სცენაზე, მაგრამ ბოლომდე ვერ დაასრულა.

„თბილისო, მე რომ
მენთან მოვედი,
სიყვარულივით ვიდევ
მღუმარო...
მეუ უნდა ვიყო
მენი პოეტი,
მე არ ვიქნები
მენი სურმარი“ -

ასე მიმართა საქართველოს დედაქალაქს, ნახევარი საუკუნის წინათ, ჩვენმა დღევანდელმა იუბილარმა, რომელიც უკვე კარგა ხანია, ღირსეული პოეტი გახლავთ არა მარტო თბილისისა, არამედ მთლიანი საქართველოსი.

წინათაც და დღესაც ყოველი ქვეყნის ქართველი პოეტი საქართველოთა დასავლელი:

- ღმერთო სამშობლო მიუოცხლო,

ძილძიაც ამას ვღუღუნებ! - წერდა ვაჟა.

- დაგზავებულა, რომ ვიყო მონა და საქართველოს მედგას უღელი! - წერდა ქიცინი.

- სამშობლო არ დაგვიწყდეთ, სამშობლო უმთავრესია! -

წერდა გალასქიონი.

„როცა გიქირს მინ და გარეთ

და ქვეყანა ჩვენი გოღებს,

ღმერთმა ნუ ქნას,

სადმე ქართველს

ქართველობა არ უნდოდეს!“ - წერს ფრიდონ ხალვაძე.

არადა, არამეტუ სხვაგან, ამჟამად, თვით საქართველოში, სამშუხაროდ, არიან ქართველები, რომლებსაც მინჯადამინჯ დიდად არაფრად მიჩნიათ მენი ქართველობა! (ამის თქმა იყო და წაიქვია პოეტი. - რედ. რედ.)

მაგრამ, დარწმუნებული ვარ, ღმერთი თავისას მიუხლავს ყველას, და დღეს არა, - ხვალე, ამ ე. წ. ქართველთაგან, არც ერთ მათგანს არ ასცდებთ ბედი აჯაყი წერეთლის ნათვფარი დამურსანი! იშვიათია პოეტი, რომელსაც სხვა პოეტის დახმავისა და მისი

აღიარების უნარი მესხვეს.

ფრიდონ ხალვაძე სამავალითოს ამ მხრივაც:

„მიყვარს ნაველრალი მთები,

მთები ნისლეზჩალოლი,

ქენესით დახულო-დახათესი,

იარებით დაშროული,

როგორც გორგოლსძის ლექსი

დიდქართული, აჭარული.

ქვემარიადა, უმურველობისა და კეთილშობილების ზენიქია ფრიდონ ხალვაძის ეს „გულიდან ხორცად გამონახანი სიუყუები.“

უდავოდ, „დიდქართული“ თვი- თონ ფრიდონის შემოქმედებაც.

ხალხმა ზეპირად იცის მისი მაღლიანი ხელიდან გამოსული არაერთი სურმიონი.

„მითხარ, როგორაა მეძველეთი,

ჩემი სახარელი საქართველო,

რამე იმხარო გამგონე,

გული დაყოლილი გავაძრთელი.“

მთელ ქართულ პოეზიაში თითო-ორილას თუ ესოდენ გულში ჩამხვდომი ლექსი.

ფრიდონი პროზაშიც ისევე წრფელი და ელვარეა, როგორც პოეზიაში:

მრავლისმეყუველია მისი რომანი „მეძღვება თუ არა, მუსლიმანი იყო ქართველი.“

მესხანიშნავია მისი მემორიალური ხასიათის წიგნი „ომი“ ...

ქვემარია პოეტს, მხურვალე მამულიძეილს, დაუცხრომელო საზოგადო მოღვაწეს, ჩემს ძველ მეგობარს ფრიდონ ხალვაძეს სულითა და გულით ვულოცავ დაბადებიდან 85 წლის- თავს და ვუსურვებ ყელავაც მრავალგზის გაეხარებინოს ქართველი ჯაცის გული თავისი ლექსითა თუ პროზით.

მუხრან მაჭავარიანი

15.05.2010 თბილისი

უღელგახილთან მორჩინალი მუხრანი

მუხრან მაჭავარიანი ყველას უყვარდა და მეც ერთი იმათგანი გახლდით ტრიბუნაზე შემდგარს ღიმილით და ტაშით რომ ვეგებებოდი.

ჩამოივლიდა რუსთაველის გამზირზე თვალში შემცივინე პოეტებით გარშემოსარტყული და თვალგანათებული გამკვლელების მხერას გაიყოლებდა.

მისი მადლცხებული ლექსების მოსასმენად ისე მოისწრაფოდნენ დაუთვლელი თავყანისმცემლები, თითქოს ნატურის სუფრა ყოფილიყოს გაშლილი მწერალთა კავშირში.

გარეგნულად მომღიძარ-მომცინარი გულის შიგნი-შიგან გაუმხელ ტკივილს დაატარებდა. ცხოვრების ჩვეულებრივ კალაპოტში ვერ ეტეოდა და ლიტერატურულ სადამოებზე ყოველი მისი გამოსვლა მსხვერპლის შეწირვის რიტუალს ჩამოგავდა.

იმთავითვე არ ყოფილა მთავრობის მორჩილი და შემგუებელი. ის იყო მოჯანყე და მეამბოხე სული, ჟურნალ-გაზეთებიდან მუდამ სისხლდაუმცხრალი რომ ითოვებოდა. მე ვიცნობდი მას როგორც პოეტს, ვისაც თავზე მასხარის ჩაჩი არ მოურგია, ვისაც მამაპაპის ტაძრებში ბრძნული სიტყვა და ლექსის საკურთხი მიქონდა იმედის და სულის გადასარჩენად და ძილღვიძილისგან გამოსვლას ჩასჩინებდა ქართველობას.

მუხრანს ვიცნობდი როგორც უშურველ კაცს, ვისაც ნაღდი ლექსების გადაფურცვლისას ხელები არ ეკრუნჩხებოდა და გუნება არ უფუჭდებოდა, ვინც მალემრწმენობისგან შორს იდგა და თავშესაქცევად და მითითებით არც არაფერი შეუთხზავს და არც სიტყვა დასცთვინია. ვისაც წილად და იღბლად ერგუნა ფესვი მოეკიდებინა თანამემამულეთა გულებში და ქედლაბებკილი ლაბა ხარივით გაქწია მძიმეში ჭაპანი რასაც საქართველოს სიყვარული ერქვა.

ალტაცებაში მოყვავდი მის ძმათმოყვარეობას და მეგობრობის ნიჭს, ყველას რომ პატრონობდა და გზას უკვალავდა. საკუთარ მხრებზე შემოსმული რომ გადაყავდა ბეწვის გზაწვრილზე, როგორც ვარხვი შემოისვამს ხოლმე ზურგზე ფრენის უმეცარ მწყერს თბილ ქვეყანაში გასამგზავრებლად.

მე მხიბლავდა მისი უღალატობა და მიუკერძოებლობა, რომ არ განუდგა ყოფილ საქართველოს პრეზიდენტს, ბოლომდე მისი თანამზრახველი დარჩა და არ ამოშანთა ის რწმენა, რაც ასე სწამდა და სულში ღრმად ქონდა ჩადუღაბებული.

საქციელსწრაფი და აცეტებული მუხრანი არც როდის მინახავს და წლების მერეც გავხდი მისი

გულის მამაცობის და უშიშარობის მოწმე.

საქართველოს მწერალთა კავშირში ჩემი „მხატვრული ლიტერატურის პოპულარიზაციის“ თავმჯდომარედ ყოფნის დროს, თელავის პედაგოგიურ ინსტიტუტში მუხრანთან შეხვედრა გეგმაში შევიტანე და ნოემბრის ბოლო დღეს თელავისკენ გავუტიეთ.

თბილისიდანვე დავითარსე. მუხრანი რადგან დისიდენტ პოეტად ითვლებოდა ცენტრალური კომიტეტის ლიტერატურული განყოფილების ხელმძღვანელი ჯანბერიძე ყალყზე დადგა და კატეგორიულად მომთხოვა სადამოს გადაღება იმ იმედით, რომ შემდგომში თავადვე მივიდოდი იმ დასკვნამდე, რომ მუხრანი გამენაპირებინა და არ შემეხვედრებინა მკითხველებთან.

სადამოს ჩაუშლელიობისთვის ჯანბერიძის წყრომა გამოვიწვიე, რასაც სამღივროზე ჩემი დატუქსვა მოყვა. სხდომაზე არც აციათ, არც აცხელათ, გადაჭრით მოითხოვეს გადაწყვეტილებას დავმორჩილებოდი.

მედიკო გენაცვალე ცოტა ჩვენზეც უნდა იფიქრო, ასეთი სახიფათო ნაბიჯის გადაღება არ გეკადრება, ხომ ნახე ცეკაში განგაში ატყდა, მუხრან მაჭავარიანი აპოლიტიკური პოეტია. ნურც იმას დაივიწყებ, რომ ზვიად გამსახურდიას ნათლია და მეგობარია და მისი სტუდენტებთან მიყვანა სახიფათოაო! სიმტკიცე დაკარგული ხმით მისაყვედურა თავმჯდომარემ.

კოპებშეკრული მღივნები შუბლქვეშიდან შემომყურებდნენ და დუმდნენ.

ვიდრე ლიტერატურული სადამოების გამართვა ჩემი კითხულია, მწვანე შუქს მხოლოდ ჭეშმარიტ შემომქმედებს დაუთმობ და არა თვითმარქვიებს. უფლებას არ მივცემ თავს უარი ვუთხრა ქართველ სტუდენტებს, როცა თავიანთ რჩეულ პოეტს თავისთან უხმობენ. ვთქვი სახეგაჭარხლებულმა და გაწიწმატებულმა და რომ არაფერი წამომცდენოდა სკამიდან წამოვდექი და გარეთ გავენთე.

მუხრანისთვის მომხდარი არ გამიმუღავნებია. ენატანიები და მახეზღარები მძულდნენ და მათ ვერ მივბაძავდი. ან თქმა რად უნდოდა, თვითონაც კარგად არჩევდა მტერ-მოყვარეს.

მხდალობა არც ჯიშით მომდგამდა, არც ჯილაგით და არც ახლა შევეპუე მაშულრებს და შეხვედრა არ ჩავშალე.

ნოემბრის ბოლო დღე იყო. მოწმენდილ ცაზე მწველი ჩახჩახა მზე ენთო, ირგვლივ საოცარი სიმშვიდე სუფევდა და მშვენიერი ამინდით წათამამებულებმა მანქანა გადასახვევთან გააჩერე და გომბორის გზით შევთავაზე მუხრანს წასვლა.

ბუნებას გარეგნულად უამინდობა არ ეტყობოდა. მოკრიალებულ ლაქვარდზე ერთი ღრუბლის ფთილატ არ ჭაჭანებდა და ნიაფიც კი არსაით ქროდა.

აბა რას ვიგუშანებდით, თუ თრთვილი ასე გალიპავდა შეადმართს და წინ ასე მოულოდნელა სარკესავით გაპრიალებულ უღელტეხილს შეგაკვებებდა. დაბნეულები ვიდექით და არ ვიცოდით რა მოგვემოქმედებინა. მაინც უგზობას არ შევუშინდით, მანქანები ადგილიდან დავძარიით და მთას შევეძგერეთ. დიდხანს ვეფალავნებოდით და ხელს არ ვიღებდით გაჯიუტებულ ქედთან ჭიდილზე, მაგრამ ავლოდებოდით ცოტაზე და უკანვე ჩამოვცურდებოდით, რადგან საბურავები მოძველებული იყო, მოჭიდება არ ქონდა და ფეხს ვერ იკიდებდა.

მოადგებოდნენ მგზავრები ფერდობის მისადგომს, დაინახავდნენ როგორ ბუქსაობდა ჩვენი მანქანის ბორბლები, ხელს ჩაიქნევდნენ, უხმოდ შეტრიალდებოდნენ და უკუიქცევდნენ. თითქმის მთელი საათი თავდაუზოგავად ვიბრძოდით, მაგრამ ყოველი ჩვენი ცდა ფუჭი გამოდგა და ზემომდე მაინც ვერ ავალწიეთ.

ვიცოდით, ინსტიტუტში უკვე თავმოყრილები იყვნენ მსმენელები და მოუთმენლად გველოდნენ,

მაგრამ აშკარად ვხედავდი, რომ მდივნების გასახარი საქმე მოხდა და მუხრანის საღამო ჩაშლის პირას მიდგა.

ყინვამ როგორ უნდა შეგვაშინოსო, კიდევ ვცადოთ, იქნებ გადავიდეთ როგორმეო. მე და მუხრანი შევუძახებდით ერთმანეთს და მოტორს ავაგუგუნებდით.

უცებ ჩვენს იღბალზე, თუ უიღბლობაზე „ვილისნ“ გამოჩნდა. მძლოლმა მუხრანი იცნო და არც დაფიქრებულა, იმავე წამს ვოლგას ბაგირი ჩააბა და ასაყვანად დაეწიდა. ბორბლები აბღავდნენ, აფართხალდნენ და ნელ-ნელა წინ წაიწიეს, მაგრამ მიახლოებულები გაჩერდნენ და ისევ დაბლა ჩამოქანდნენ. მძლოლმა ვილისს თავი ვეღარ დაუჭირა, მუხრანის მანქანას უკნიდამ დაეჯახა და ფარები ჩაუშტვრია. მეუღლე და ქალიშვილი ხმის გაუღებლად ისხდნენ, მე კი რაც შემემლო ვყვიროდი, მოეშვი ორთაბრძოლას, გურჯაანიდან წავიდეთო.

ერთხელაც შევებათო, არ მითმობდა მუხრანი.

ისევ გაქაჩა ბაგირი ვილისმა და კუს ნაბიჯით წავიდა წინ. კარგა მალლა აიმაღლაურეს, მაგრამ შეადმართი კრიჭაში ედგათ და ვერა და ვერ შეაბეს ეყვანი. არც ის თმობდა ორთაჭიდილს და არც მუხრანი. ნელნელა გაცოც-გამოცოცდებოდნენ მანქანები ყინულზე და უკან ჩამოიმდაბლებდნენ.

მუხლებმოსისტებულები და ძრწოლა ატანილი შევეყურებდი ურჩხულად ნაქცევ ქედს და უცებ

მუხრანის მანქანას თითქოს ნახტომი შეეშალაო, გაქანდ-გამოქანდა და ციცაბოს მიუახლოვდა. წინა თვლები ჰაერში დაეკიდა და ზედ გადაემხო ხახადადებულ უფსკრულს. შხის ნაბზინი თვალს მჭრიდა, მაგრამ აშკარად ვხედავდი კლდის ქიმზე გადასაჩხვად შემდგარ მანქანას. ბაგირი გაწყვეტაზე იყო და არცერთს სული ძირამდე არ დაყვებოდათ რომ გადაცვენილიყვნენ. ის წარბშეუხრელად იჯდა და ღუძდა. სეირის მაყურებლები ძრწოლით ადვენებდნენ თვალს კაცის და ბუნების ჭიდილს და ხელის შეშველებას ვერ ახერხებდნენ. ბოლოს ვილისმა იმარჯვამ ფრთხილად გორებ-გორებით გამოახოხა “ვოლგა” და სამშვიდობოზე გამოიყვანა.

ათასცხრაას ოცდაჩვიტმეტ წელს, შუალამისას მაუხერიანი ჩეკისტების ჩვენს ოჯახში მოხტომის და მამაჩემის ციხეში წაყვანის შემდეგ ეს გახლდათ ჩემი მეორე შიმფეთება და ელდა, სულის გაფრთხობინებას რომ ცოტა დამაკლდა.

მუხრანი როხროხებდა, შენ ალბათ მდივნებმა მოგისყიდეს მუხრანი კლდეში გადააგდო, მაგრამ შენც რომ უკან მიპირებდი დადევნებას ჯილდოს ვის უტოვებდიო. მეტი გზა აღრ გვექონდა, მანქანები შემოვატრიალეთ და მუკუშნის გზით წავედით. ვიცოდით იქ აღარავინ დაგვხვდებოდა, მაგრამ სიტყვა არ გავტყუეთ და ზუსტად ექვს საათზე, სამი საათის დაგვიანებით ინსტიტუტს მივადექით.

იმედგაწყვეტილი რექტორი ჩვენს დანახვაზე ქორივით წამოფრინდა და ომიდან დაბრუნებული მხედრებივით სათითაოდ ჩავვიკრა გულში.

ვიცოდით მოხვიდოდიოთო, ვილისის მძლოლმა გვითხრა ბევრი ვახროტინე და ვაფუნდრუკე მანქანა, მაგრამ ვერაფერს გავხდიო. რაკი ბედმა იკეთილა დაგადარჩით საღამოს ჩაფლავებას არ ვჩივითო.

აღარ დაგვიყოვნებია და ჩვენთვის საგულდაგულოთ მოლამაზებულ სუფრას შემოვუცუცქდით. მოშივებული სტუმრები და დამხდურები პურმარილს ეკვეთნენ და ლხინი გაჩაღდა.

სუფრა იყო მეფური, სიმღერები უფრო დიდებულები, მუხრანი სუფრის თავში დასვეს ნაბადი წამოასხეს და ყანწი გაუპიპინეს.

ქეიფის ეშხში შესულები ქილიკონდნენ. “მრავალჭამიერ” გუგუნებდა, დაბადაგებული ღვინის თასები მაღაყებს გადადიოდნენ და მუხრანი მირონცხებულ ლექსებს კითხულობდა.

ღრო და ღრო, თავში ღვინოგამჯდარი მუხრანის მეგობარი ჯურხა ნადირაძე ყვიროდა, მუხრანი საკურდღლეში არ არის გაზრდილი შეშინებოდაო.

მე კი დამაბულობის ციებ-ცხელებამ არ გამიარა, დაზაფრული და ნირწამხდარი გავყურებდი ფანჯრებიდან კავკასიონის მწვერვალებს და ვერ

ვახერხებდი ერთი წამით მაინც გონებიდან გადამეგდო და დამევიწყებინა ხახადაღებული იფსკრული და უღელტეხილთან მებრძოლი მუხრანი.

მუხრანს ვერაფერს გამოაპარებდი. შემატყო უგუნებოდ რომ ვიყავი და ჩემს მანქანაში ჩაჯდომა არ დამანება, თავისთან ჩამსვა და მთელი გზა ხუმრობდა. ხომ მაინც ვერ გადამჩეხე კლდეზე და მდივნების დავალება ვერ აღასრულეო.

თბილისში ჩამოსვლამდე მღეროდა. თვითონაც იცოდა, მომღერლად არ ვარგოდა და ყოველი ჰანგის ჩამთავრებაზე გულიანად ხარხარებდა.

ცოლი იცინოდა, შენი გამხიარულება სურს, თორემ მომღერალ მუხრანს პირველად ვხედავო.

მუხრანს მაინც გული დაწყდა სტუდენტებს რომ ვერ შეხვდა. ეს ერთადერთი შემთხვევა იყო სადამო რომ ჩამეშალა ჩემი ხელმძღვანელობის დროს. არც თუ უმიზნოდ, მაგრამ თავს მაინც დამარცხებულად ვგრძნობდი, რომ ვერ შევახვედრე ასე გულისფანცქალით და ხარბად მომლოდინე სტუდენტებს ქართველი ხალხის რჩეული პოეტი, ვისი ლექსებიც შეპირად იცოდა მთელმა საქართველომ.

მედეა კახიძე

სწი

ნიკა გომელაურს

ამ წიტილის წიბა მაშინ დავიწყე, შინ ტომ ჯერ კიდევ ჩვენთან იყავი, ჯერ იცოდა და სპეციალში გნახე, მერე შენი ლექსები ჩამივარდა ხელთ. ბალიან მინდებდა შენთვის, პირადად შენთვის მეთქვა ის, რასაც ახლა გწერთ. ახლა კი ჩემი წიტილი მთლიან მხდება შენთვის, ვიდრე მადლიერების გამომხატველი, რადგან სათქმელი ადამიანს დროულად უნდა უთხრა, დროულად უნდა მთქვას, თუნდაც მუხრან ანათერტი სთქვა, უბრალოდ მხარზე ხელი დაადო, თვალში ჩახედო, მადლობა

უთხრა თავის სათქმელი ასე გულიანად, ასე ღირსეულად, ალაღად და გულღიად ტომ გვითხრა. თავისი ლექსებით ყველას განსაკუთრებით მოგვითხრა და ისე წავიდა. სიკვდილსაც ხომ ამბობენ უყვარს, არა და ის იმაზე დღეგრძელია ვიდრე ტომელიმე ჩვენთაგანს შეუძლია წაბმდიგინოს.

თბილისს ერთი ლამაზი კაცი დააკლდა.

მატინა ამბამიშვილი
შტუტგატცი

ყვანაცნობა და ხეობა

თინა ღალაქიშვილი

(ბაბრქემა)

ფრიდრიხი შემოვიდა, ფეხსაცმელები შემომიტანა და მითხრა, რომ ათ წუთში მზად უნდა ვყოფილიყავი. სწრაფად გამოვიცვალე ტანსაცმელი. მერე აბაზანაში შევედი და თმები მოვიწესრიგე. აქ სარკე არ იყო. საერთოდ, ტყვეების ადგილსამყოფელში, მინა, აგრეთვე წვეტიანი და ბასრი საგნები აკრძალული იყო.

ფრიდრიხმა შემათვალაფრა.

— წამომყევი, — მითხრა და წინ გამატარა. ოთახიდან გავედით. კარებთან მდგარი ჯარისკაციც გამოგვეყვა.

გრძელი დერეფანი გავიარეთ. მარჯვნივ მოუხვიეთ. დიდი დარბაზი გამოჩნდა. ფართოდ გაღებული კარიდან მოისმოდა სიცილის, საუბრის, ბროლის ჭიქების წკარუნის ხმა. დარბაზში უზარმაზარი გაბრდღვიალებული ჭალი ეკიდა. მამაკაცებში მუნდირიანი ადამიანები ჭარბობდა. სამოქალაქო ტანსაცმელში ჩაცმული თითო-ოროლა თუ იყო.

ქალები თავიანთი ჩაცმულობით ბრწყინავდნენ. ლამაზი სადამოს კაბები, ძვირფასეულობა, რომელიც ჭალის შუქზე ირეკლებოდა და უამრავ მანათობელ წერტილებად ციმციმებდა.

ამ სურათის შემხედვარე ძნელი იყო იმის დაჯერება, რომ ახლა ომი იყო. რომ იღუპებოდა ყოველდღიურად ათი ათასობით ადამიანი... ნადგურდებოდა ქალაქები, სოფლები...

აქ შეკრებილ ადამიანებს არ ადარდებდათ არაფერი. ისინი მხიარულობდნენ და არაფრად აგდებდნენ ტრაგედიას, რომელიც მათი თაოსნობით იყო გაჩაღებული.

ხალხს ნაცნობი პენსენანი გამოეყო და ფრიდრიხს მიუახლოვდა და რაღაც უთხრა. მსახურმა თავი დაუქნია.

— როცა განიშნებს ობერშტურმანფიურერი შულცი, მაშინ დაუკარი, გასაგებია?

— ღიახ, — დაუქნია თავი.

უცნაური გრძნობა ამეკვიატა. თითქოს არალეარულ გარემოში მოვხვდი. ვიდექი

კარებთან და ვერ გამეგო, როგორ შეიძლება მხიარულობდე, ცეკვავდე, იცინოდე, როდესაც ყოველდღიურად ამდენი ადამიანი იღუპება! ესენი ისე იქცევიან, თითქოს სხვა პლანეტაზე ცხოვრობენ და მათ არ ეხებათ არაფერი, რაც გარშემო ხდება.

გაოგნებული ვიდექი. უცებ სტუმრების ჯგუფს ობერშტურმანფიურერი გამოეყო და ფრიდრიხს ჩემზე მიანიშნა.

ფრიდრიხმა გამაფრთხილა, რომ გრიგის და ლისტის გარდა სხვა არაფერი არ დამეკრა.

თავი დაუქნია და როიალისაკენ წავიდა. სტუმრები მთვრალი სახეებით მიცქეროდნენ და ისე მათვალაფრებდნენ თითქოს სხვა სამყაროდან ვიყავი მოსული.

როიალთან მივედი. ესეც ბეკერის ფირმის იყო. თეთრი საკონცერტო როიალი. დაუჯექი სკამზე და თვალი მოგავლე აუდიტორიას. ზოგი საუბრობდა, ზოგი შამპანურს წრუპავდა. დავიწყე დაკვრა. ვერავის ვეღარ ვამჩნევდი. დავრჩით მე და მუსიკა. თითქოს, ყველა კადრს მიღმა დაიმალა...

დაკვრა დავამთავრე. თავი მალლა ავწიე. ისევ ჩვეული სიტუაცია იყო. ყველა თავისი საქმით იყო გართული. აპლოდისმენტები არ ჩანდა. მხოლოდ ერთმა გამოიმეტა ჩემთვის ტაში. ეს იყო ქერათმიანი, ძალიან გამხდარი გოგონა. სტუმრებმა გაკვირვებული სახეებით გადახედეს მას. ობერშტურმანფიურერი სავარძელში იჯდა ჩაფიქრებული. მერე ფრიდრიხს მიუახლოვდა და რაღაც უთხრა.

ფრიდრიხმა ხელით მიხმო და დარბაზიდან გამიყვანა.

ჯარისკაცი და ჭაღარა მსახური ჩემს ოთახამდე მომყვანენ.

— შედი, — მითხრა ფრიდრიხმა.

ოთახში შევედი. ჯარისკაცმა კარიმომიხურა. საწოლზე ჩამოვჯექი. გასაგები იყო რატომ არ დამიკრეს ტაში. ტყვეს აპლოდისმენტებით არავინ დააჯილდოვებს, მხოლოდ ქერა, გამხდარმა

გოგონამ გამოიმეტა. და როგორი მზერით დააჯილდოვეს იქ მყოფებმა.

კარი გაიღო და ფრიდრიხი შემოვიდა. ფოლადისფერი სინით ჩაი და ბუტყერბროტი შემომიტანა. მაგიდაზე გადმოაწყო და გავიდა. ჭიქა ნიკელის იყო, უყურო.

რატომღაც ფრიდრიხის მიმართ სიძულვილით არ ვიყავი განწყობილი. პირველი ადამიანი იყო ბანაკში ყოფნის დროს, ვინც ადამიანურად მექცეოდა. არ მიყვიროდა, არ მცემდა, არ მამცირებდა.

ჩაი დავლიე და დასაძინებლად დავეწქე. ვერადავურ დავიძინე. თვალეზინ სულ სტუმრების სახეები მედგა თვალწინ. მათ არ ისურვეს ტყვეს მიერ შესრულებული მუსიკის მოსმენა და დაკვრის განმავლობაში საუბარი არ შეუწყვეტიათ. მხოლოდ ობერშტურმანფიურერი მისმენდა სავარძელში გარინდული და კიდევ ის ქალიშვილი...

გამთენიისას დერეფანში ფეხის ხმა გაისმა, რომელიც ჩემს ოთახს უახლოვდებოდა. კარიც გაიღო. ფრიდრიხი იყო.

— ადექი, მოწესრიგდი. ობერშტურმანფიურერი გეძახის.

სმოკინგს მივვარდი, მეგონა სტუმრებთან მივყავდი ისევ.

— ეგ არ გინდა. ეს ჩაიცვი, — ტილოს ტანსაცმელზე მიმითითა.

სწრაფად გადავიცივი. გული მიკანკალებდა. ვაითუ ჩემი დაკვრა არ მოეწონათ და დასასჯელად მივყავართ. ფეხსაცმელში ძლივს ჩავდგი ფეხი.

ფრიდრიხმა შენიშნა ჩემი შიში. მან თავი გააქნია და ტუჩების კუთხეებით გამიღიმა.

მივხვდი, რომ დასჯა არ მელოდა. მშვიდად ამოვისუნთქე. აბაზანაში შევვარდი და თავი მოვიწესრიგე.

— სწრაფად, — მითხრა ფრიდრიხმა და კარი გააღო. მე წინ გამიშვა.

— პირდაპირ, — მაძლევდა გზადაგზა მითითებებს, — მარცხნივ, მეორე სართულზე.

მუხის კარების წინ გავჩერდით. ფრიდრიხმა დააკაკუნა. შიგნიდან ხმა გაისმა. ფრიდრიხმა შემეყვანა.

ეს ოთახი ობერშტურმანფიურერის მუხით მოპირკეთებული კაბინეტი იყო. კედლები თაროებით იყო დაფარული სადაც უამრავი ძვირფასედიანი წიგნები ეწყო.

— თავისუფალი ხარ, — უთხრა ფრიდრიხს. მერე მე მომიბრუნდა და ხელით მანიშნა მომეყვიო. თაროებს შორის მოთავსებული კარი გამოაღო და ნათელ ოთახში შემეყვანა. აქ შავი როიალი და რამდენიმე სავარძელი იდგა მხოლოდ.

თვითონ სავარძელში ჩაჯდა, შემომხედა და მითხრა:

— რახმანინოვი.

მე სკამზე როიალთან დავეჯექი და დავიწყე დაკვრა. დაახლოებით ორი საათი განმავლობაში ვუკრავდი რახმანინოს. ობერშტურმანფიურერი ყოველი ნაწარმოებების დამთავრებისას იძახდა. ერთიდაიგივე სიტყვას: „კიდევ“.

ბოლოს წამოდგა, ოთახიდან გავიდა. მის მაგიერ ფრიდრიხი შემოვიდა და ჩემს ოთახში წამეყვანა.

— ობერშტურმანფიურერი აქ გტოვებს. მებალის დამხმარედ იმუშავებ, — მითხრა ფრიდრიხმა.

ამის შემდგომ კვირაში ორჯერ-სამჯერ სადამოებით შულცისთვის ვუკრავდი. მან მაჩვენა თარო, სადაც უამრავი ნოტები იყო, გარდა იმ კომპოზიტორებისა, რომელიც შერისხული ჰყავდა ფიურერს. უფლება მომცა ფრიდრიხის თანხლებით, ნებისმიერ დროს მოვსულიყავი და მესარგებლა ნოტებით.

* * *

ერთ სადამოს, როდესაც შულცთან ავედი დასაკრავად, ოთახში ის გამხდარი, ქერა გოგონა დამხვდა, რომელმაც ტაშით დამაჯილდოვა.

მას ცისფერი კაბა ეცვა. ძალიან თეთრი კანი ჰქონდა. საერძელში იჯდა.

შესვლისას, მას თავი დაუჟკარი და ინსტრუმენტთან დავეჯექი.

ობერშტურმანფიურერიც სავარძელზე დაჯდა.

— მამა, მეც მომასმენინეთ რახმანინოვი.

მამამ თანხმობის ნიშნად თავი დაუქნია და მითხრა:

— რახმანინოვი.

ეტიუდი-ჩანახატი დო-მაჟორი ავირჩიე. ის იყო დავამთავრე, კაკუნნი გაისმა. ადიუტანტი შემოვიდა და მოახსენა ოფიცერს, რომ შტაბში იბარებდნენ.

შულცმა ფრიდრიხს უხმო და ჩემი თავი ჩააბარა.

მე ისევ ჩემს ოთახში წამიყვანეს. ფრიდრიხმა მაუწყა, რომ ხვალდან ჩემს მოვალეობას შევუდგებოდი.

სამუშაოს დილით ადრე ვიწყებდი. ჩემი მოვალეობა იყო, ყოველდღე ეზოს დასუფთავება. მებაღემ, რომლის თანაშემწე ვიყავი, რუსული არ იცოდა. მუნჯურად მაგებინებდა ყველაფერს, თუმცა ბევრი სალაპარაკოც არ ჰქონდა.

ყოველ დილით, მზე რომ ამოვიდოდა, ობერშტურმანფიურერის ქალიშვილი სასეირნოდ გამოდიოდა. მე ამ დროისთვის ვამთავრებდი ეზოს დასუფთავებას.

ემა, ასე ერქვა ქალიშვილს, შეხვედრისას საღამზე არასოდეს მპასუხობდა, მხოლოდ ოდნავ შესამჩნევად მიდიმოდა. კეთილი სახე ჰქონდა, წყლიანი ცისფერი თვალები.

იგი დიდხანს რჩებოდა ეზოში. როცა დაიღლებოდა, მერხზე ჯდებოდა. ერთსადაიგივე დროსმოდიოდა მაღალი მკაცრი გამომეტყველების ქალი და მისთვის ჭიქით წყალი და რაღაც მიქსტურა მოჰქონდა.

ერთხელ საღამოს ფრიდრიხი მესტუმრა და „საკონცერტო ოთახში“, ასე ვუწოდებდი კაბინეტის მიმდებარე ოთახს, წამიყვანა.

მეგონა, როგორც ყოველთვის, ობერშტურმანფიურერი დამხვდებოდა. მაგრამ, მის ნაცვლად ემა დავინახე.

მან ფრიდრიხი დაითხოვა. მერე მე მომმართა.

— მე ძალიან მომეწონა თქვენი შესრულება. ხომ ვერ მომასმენინებდით მოსტაკოვიჩის რომელიმე ნაწარმოებებს, — სუფთა რუსულით მომმართა.

მე დაუბენი, საიდან უნდა სცოდნოდა ასე კარგად რუსული ენა.

— თქვენ ალბათ გიკვირთ საიდან ვიცი რუსული ენა ასე კარგად. მე ბებია, დედაჩემის დედა მყავდა რუსი. რომანოვების გვარის იყო.

უცებ, ხელი გულზე მიიდო და ღრმად ამოისუნთქა.

— მოსტაკოვიჩის პრელუდია და ფუგა მოვისმინე რადიოთი, მე მეგონი სი-მაჟორი, წაგიმღერებთ, — წაიღიღინა მელოდია. მე მივხვდი რომელიც იყო და დაკვრა დაუიწყე. ზუსტად ეს პრელუდია და ფუგა დავუკარი თერთმეტი წლის წინ, მისაღებ გამოცდაზე.

ნაწარმოების დაკვრა დავამთავრე. ემა გაუნძრევლად იჯდა.

— დიდი კომპოზიტორები გყავთ. აქ საშუალება არ გვაქვს, რომ ამ კომპოზიტორების ნოტები შევიძინოთ... თქვენ, ლაპარაკზეც და გარეგნობაზეც გემჩნევთ, რომ რუსი არა ხართ.

— დიას, სწორად შენიშნეთ, მე ქართველი ვარ.

— ქართველი?

— დიას, კავკასიაშია საქართველო. ორი ზღვის შუა.

— რა გქვია?

— ანდრო.

— ლამაზი სახელია, ანდრო — გაიმეორა.

— დიდ ხანს გავჩერდი, — რაღაც გაახსენდა,

— ფრიდრიხ, — დაიძახა.

ოთახში მოსამსახურე შემოვიდა.

— მე წავედი, — უთხრა ემამ და სწრაფად დატოვა ოთახი.

ამ დღის შემდეგ ხშირად მიბარებდა “საკონცერტო ოთახში”, ვუყვებოდი საქართველოზე, მის ისტორიაზე. ინტერესით მისმენდა. ერთხელ მითხრა:

— ძალიან მტკივა გული, რომ ჩემმა ქვეყანამ ომი დაიწყო. არ გეწყინოთ როდესაც დილის სეირნობის დროს საღამზე არ გპასუხობთ. აქ ცოტა სხვა წესებია და დაუმორჩილებლობისათვის მკაცრი სასჯელია. ხშირად, ზოგიერთები, ვიქცევით ისე, როგორც არ გვსურს... მაგრამ ჩვენი თავი ჩვენი ნება არაა...

ნაღვლიანი სახით ფანჯარას გახედა და გააგრძელა:

— ამ საღამოს კონცერტების შესახებ, ფრიდრიხის მეტმა არავის არ იცის. მამაჩემს ძალიან უყვარს მუსიკა. იგი მიუნხენის კონსერვატორიაში სწავლობდა. მაგრამ მამამისმა სამხედრო საქმე ირჩია და აიძულა შვილი სამხედრო აკადემიაში ესწავლა. ეს არ იყო მისი მოწოდება...

— ძნელია, როდესაც პროფესიას სხვა გირჩევს და საკუთარი მისწრაფების გამოვლინების საშუალებას არ გაძლევენ.

— გეთანხმებით. მე წავალ ახლა. ნახვამდის, — მითხრა ემამ და მერე ფრიდრიხს გასძახა.

— ფრიდრიხ, მე წავედი!

ამ დღის შემდეგ ორი კვირა გავიდა. არავის, არც ემას და არც მამამის ალარ დაუუძახივარ.

დილაობითაც ვეღარ ვხედავდი ემას. ფრიდრიხს შევეკითხე, და მან ჩვეულისამებრ, ღუმლით მიპასუხა.

ალბათ, სადმე გაემგზავრნენ, გავიფიქრე.

სიმართლე, რომ გითხრათ მენატრებოდა ემას ნახვა. ის ერთადერთი ადამიანი იყო ვისთანაც ვსაუბრობდი, ვისთანაც მიხაროდა ყოფნა. “საკონცერტო ოთახში” ასვლისას ყოველთვის ვნატრობდი, რომ ემა დამხვედროდა, რადგან ხშირად ჩემი მსმენელი შულციც იყო.

ხამთარიც გავიდა, გაზაფხულმა სითბო მოიტანა. ახლა ბაღში ბევრი სამუშაო იყო. დღე ეზოს ვასუფთავებდი, მებაღეს ნარგავების მოვლაში ვეხმარებოდი, საღამოობით ჩემს ოთახში ფორტეპიანოზე ვუკრავდი...

ერთ დღეს ფრიდრიხი შემოვიდა. ნაღვლიანი სახე ჰქონდა.

— წავედით მაღლა.

გამეხარდა. ნეტავ, ემა იყოს. ვეღარ მოვითმინე და შევეკითხე:

— ემა?

ფრიდრიხმა თავი დამიქნია ნაღვლიანი გამომეტყველებით. “საკონცერტო ოთახში” შევედი. დივანზე წამოწოლილი ემა დამხვდა, გაცრეცილი, გამხდარი სახით.

ემამ ფრიდრიხი გაუშვა. მერე მე მომიხმო.

— სავარძელი მოსწიე და ახლოს დაჯექი.

ემას ბრძანება შევასრულე. ქალიშვილმა გამიღიმა და მითხრა:

— ძალიან მომენატრა შენთან საუბარი.

მერე ჩემი ხელი აიღო და მომეფერა.

— მე შენთვის სურპრიზი მაქვს. ფირსაკრავი მოგატანინე აქ. შიგ ფირფიტაა. მოგუსმინოთ.

ავდექი, ფირსაკრავთან მივედი. ფირფიტას დაუაკვირდი. ფეხები ამიკანკალდა. ქართული ხალხური სიმღერები!

— საიდან მოხვდა აქ! — წამოვიძახე გახარებულმა.

— ამ ჩემი ავადმყოფობის გამო შვეიცარიაში ვიყავი და იქ ქართველი ემიგრანტი გავიცანი. მან მაჩუქა ეს ფირფიტა... — ლაპარაკი უჭირდა, ძალიან მისუსტებული იყო, — ჩართე..

ოთახში „ჩაკრულო“ გაისმა, ამას მოყვა „ოდოი“, „ურმული“, “შენ ხარ ვენახი”... ხარბად ვისმენდი მშობლიურ ხმებს.

— ძალიან მდიდარი ერი ყოფილხართ. როგორ მინდა შენი ქვეყნის ნახვა...

შვლის ნუკრის თვალებით შემომხედა. მაგრამ...

— დამთავრდება ომი და თუ ცოცხალი გადავრჩი, მოგნახავ და წაგიყვან ჩემს ქვეყანაში. ემას გაეცინა:

— ვინ გაიმარჯვებს?

— რა თქმა უნდა ის, ვინც მართალია ამ ბრძოლაში.

— იმედი მაქვს, — ჩუმად ჩაილაპარაკა, — მერე დაამატა, შეგიძლია აქ ამოხვიდე ნებისმიერ დროს და მოუსმინო ამ ფირფიტას. ფრიდრიხი მოგაცილებს-ხოლმე.

— გმადლობ.

— ახლა კი, ის ნაწარმოები დამიკარი, რომელიც გასურს მე მომიძენა.

როიალთან მივედი, სახურავი ავხადე და დებიუსის “მთვარის შუქის” დაკვრა დავიწყეთ. თან ემას თვალს არ ვაცილებდი.

ემას თვალებიდან ცრემლები სდიოდა, მიყურებდა საოცარი თვალებით. ამ თვალებით სიყვარულზე მელაპარაკებოდა... მერე წამოდგა, ნელა მომილოცა. დაკვრა შევწყვიტე. თავზე ხელი გადამისვა და მითხრა:

— ახლა რასაც გეტყვი, ალბათ სხვა დროს ამის თქმა გამიჭირდებოდა. მიყვარხარ, ძალიან მიყვარხარ. შენ პირველი ადამიანი ხარ, ვინც მე შემეყვარდა...

გაოგნებული ვისმენდი.

— იცი რატომ შეადვილება ამის თქმა? იმიტომ რომ...

ტირილი წასკდა. წაბორძიკდა. ხელი წელზე მოვიკიდე.

— მე ავად ვარ. ეს ოთხი თვეც სამკურნალოდ ვიყავი წასული. სად არ ვყავდი მამაჩემს... მაგრამ ვერ მშველიან. განწირული ვარ. ჰოდა, მე უფლება მაქვს გითხრა, რომ მიყვარხარ...

უჭირდა ლაპარაკი. დივანზე დავაწვინე და მე იქვე ჩავიჩოქე.

— არ, შეგეშინდეს, გადამდები არაა...

ხელი თავზე გადამისვა.

— ახლა წადი. დავიღალე... ფრიდრიხს დაუძახე.

გაბრუებული გავედი ოთახიდან. ახლა მივხვდი ფრიდრიხის სევდის მიზეზს. ოთახში დავბრუნდი. ადგილს ვერ ვპოულობდი. დილით ეზოს დასუფთავებისას სულ მაღლა, ფანჯრებისაკენ ვიხედებოდი, იქნებ ემასათვის

მომეკრა თვალი. ემა არ ჩანდა.

ერთი კვირის მერე, ფრიდრიხმა კვლავ ამიყვანა “საკონცერტო ოთახში”. ემა დამხვდა. თვალის უპეები უფრო ჩაშავებოდა, სახეზე მიტკალივით თეთრი ფერი ედო. ჩემს დანახვისას ძლივს გაიღიმა. მთხოვა ახლოს მივსულიყავი. ხელები მომხვია, წამოიწია, სახე ჩემს სახესთან მოიტანა ახლო. ანგელოზივით ლამაზი იყო. ხელი მოვხვებ და ჩვენი ტუჩები შეერთდა. მერე თითქოს შეკრთა, უკან გაიწია და მთხოვა:

— ცოტა ხანს არ გაინძრე, მინდა გიყურო. შენი ხატება მინდა წავიღო თან. იმ ცხოვრებაშიც მინდა მახსოვდე. ძალიან მიყვარხარ... — ტირილი აუფარდა, — სიცოცხლე მინდა, რაც შენ გაგიცანი, უფრო ძალიან მინდა.... მაგრამ, ალბათ ჩემი ბედი ასეთია.

ტირილში გაეცინა.

— შენ აღარ გეკითხები, გიყვარვარ თუ არა, მე იმითაც ბედნიერი ვარ, რომ მე მიყვარხარ. მოდი ჩემთან... უკანასკნელად გაკოცებ.

უხმოდ ავტირდი ცრემლები დაპაღუპით ჩამომდიოდა, ემამ ცრემლები ხელის გულით მომწმინდა და ლოყაზე მაკოცა.

— ემა, — ხმა მიკანკალებდა, — ემა მიყვარხარ...

ემას სიხარული გადაეფინა სახეზე.

— რა ბედნიერი ვარ! შენს ენაზე მითხარი ეგ სიტყვები.

მე ქართულადაც გაუშეორე.

— ახლა ექიმი უნდა მოვიდეს. ჩემს ოთახში გამიყვანენ. მშვიდობის არ გეტყვი, ეს სიტყვა შემეჯავრდა. ნახვამდის, იმეღია, ნახვამდის... წადი ეხლა. ფრიდრიხ, შემოდი.

ძლივს წამოვდექი ფეხზე. ფრიდრიხს გავეყვი.

* * *

მთელი ღამე თვალი არ მომიხუჭავს. მოუთმენლად ველოდი, როდის მეტყოდა ფრიდრიხი: წვედით მალლა, მაგრამ ამაოდ. ეზოშიც, თვალს არ ვაცილებდი ფანჯრებს.

ერთ დღესაც ფრიდრიხი შემოვიდა და მითხრა, რომ ემა აღარ არის... ამ სიტყვების გაგონებისას გავქეკავდი. ვერ გავიგე, როდის გავიდა ოთახიდან ფრიდრიხი... ვერც ის აღვიქვი, რამდენი ხანი ვიდექი ასე გაშეშებული. მეორე დღით მებაღეს ვთხოვე ყვავილების დაკრეფის

ნება. უარი არ უთქვამს. პატარა თაიგული გაუაკეთე. ყვავილები, პატარა, ემასავით ნაზი შევარჩიე.

ფრიდრიხს ვთხოვე ემას ცხედართან მიეტანა. მე არ მიმიშვებდნენ იქ.

ფრიდრიხმა, არ მიპასუხა, სადღაცას წავიდა, მერე დაბრუნდა და თაიგული გამომართვა. მივხვდი, რომ შულცს დაეკითხა.

* * *

ამის შემდეგ ხუთი თვე გავიდა. მე ყოველდღე ავლიოდი “საკონცერტო ოთახში” და ემასთვის ვუკრავდი... ობერშტურმანფიურერ შულცს ემას სიკვდილის შემდეგ არ უთხოვია ჩემთვის დაკვრა.

შემოდგომის ერთ დღეს ფრიდრიხმა ეზოში ჩამიყვანა, მანქანაში ჩამსვა. საჭეს თვითონ მიუჯდა.

შეკითხვას ვერ ვბედავდი. ვიცოდი, რომ ის მაშინ იტყოდა თავის სათქმელს, როცა საჭირო იყო. დიდხანს ვიარეთ, გზაზე რამდენიმე პოსტი შეგვხვდა. ფრიდრიხი საბუთებს აჩვენებდა და მანქანის შემოწმების შემდეგ დაუბრკოლებლივ ვაგრძელებდით გზას. ბოლოს ერთ პატარა ქალაქში გავჩერდით. სასტუმრო “ჰერცში” დავბინავდით. სამი დღე აქ ვცხოვრობდით.

მეოთხე დღეს ისევ მანქანაში ჩამსვა და გზა განვაგრძეთ.

— ახლა შვეიცარიის საზღვართან მივდივართ. ბილიკს გაჩვენებ და პირდაპირ დაუყვები. იქით მხარეს კაცი დაგვხვდება და ყველაფერს ის მოაწესრიგებს. დანარჩენი უკვე შენ იცი.

გაოგნებული ვუსმენდი.

— ეს ბატონი შულცის ბრძანებაა... ემას საბოლოო თხოვნა იყო. აი, მოვედით. ახლა გადადი და ღმერთმა გიშველოს.

მანქანიდან გადმოვედი, ფრიდრიხმა ხელი გამომიწოდა დასამშვიდობებლად და თვალეებში ჩამაცქერდა.

მერე მხარზე დამკრა ხელი და მითხრა:

— დროა. სწრაფად იარე. ყველაფერი კარგად იქნება.

— გმადლობ...

— გეყოფა ლაპარაკი. აი პასპორტი, ეს კი ფული, მშვიდობით, — მითხრა და მანქანისაკენ წავიდა.

იუმორი

თბილისელი მამაკაცი ჩადის ოზურგეთში და გამვლელს ეკითხება:- უკაცრავად სამშობიაროში როგორ მოხვდები? გურული პასუხობს:- სამშობიაროში რო მოხვდე ორსულად უნდა იყო არ იცი?

***

ებრაელმა გამყიდველმა ინატრა, ნეტა გურული მაყიდინა თავის ფასში და გამაყიდინა იმ ფასში, თვითონ რაც გონია რომ ღირსო.

***

გურული ბაზარში ყიდდა ლობიოს. ერთმა მყიდველმა ჰკითხა:
-გურულია თქვენი ლობიო? გურული ლობიო მინდა.
-კი, ბატონო. -უპასუხა გურულმა.
-ნამდვილად გურული ლობიაო? -ხელმეორედ ჩაეკითხა მყიდველი.
-გურულია, ბატონო და ახლა მე თქვენი გულისთვის ყაბალახს ვერ დაგახსურებ თავზე.

***

გურიაში დედა ეძახის შვილს:
- ბონდოიე, სა მიხვალ? დუმილი. - ბონდოიე, სა მიხვალ თქვა? პასუხი ისევ არ ისმის.
- ბონდოიე, შენ გეკითხები, გამეცი პასუხი სა

მიხვალ?
- იქინე.
- ვერ იტყვი მერე?!

***

გურული მოყვა სეტყვაში,თავი გაეცსო კოპებით,თან ჭექა-ქუხილიც ზედ დაერთო.გამწარებულმა გურულმა შეიცხადია: ხო რამენაირად,კარგად გოუნათე არ ამაცილოსო.

***

სვანს ეკითხებიან:
- გუშინ შენი კატა ასე სამინლად რატომ ჭყაოდა?
- იმიტომ, რომ ვბანდი.
- შენ ვის ატყუებ? მეც მყავს კატა და მეც ვბან, მაგრამ ასე არ ჩხავის. - შენ ალბათ არ წურავ.

***

სვანს სამსახურში იღებენ. სვანი ეკითხება:
- აქ სვანები მუშაობენ?
- არა, - უპასუხეს.
გავიდა დრო,სვანს ამოწმებენ. შევიდნენ ოთახში და სვანს ფეხები მაგიდაზე აქვს შემოწყობილი. ჰკითხეს:
- რატომ არ მუშაობ?
- თქვენ არ მითხარიო, აქ სვანები არ მუშაობენო?
- უპასუხა სვანმა.

**Bayerische Staatsoper
Nationaltheater München**

Medea in Corinto

**IANO TAMAR
als
MEDEA**

7.10 bis 9.10

ერქმანის წართყლი სთჟისცომის სთყბილყო სლამი

შაბათს, 6 ნოჟბჟის 14.00 სთთიდან 22.00 სთთამღე გინჯვთ ერქმანის წართყლი სთჟისცომის 65 წლის სთყბილყო სლამიშე.

სთყბილყო სლამიშე სცყმრჟბს შყყძლიათ იბილონ ყნიყალყბი სთჟ-
წიჟო ფოცო-შასლთ. როძელიც სთჟისცომის ისტორიასთან რთალ შის გან-
ვითარჟბას ღა ღლჟანღელ სჟჟიანოშასაც ასახავს.

ღამსწრე სთჟოვადოჟბას სიყყვით შიძაროთავუნ ძველი ღა ახალი
თოთბის წართჟულბი, შონჯყალი სცყმრჟბი, ერქმანყლ-წართყლი სთჟოვადო-
ჟბი ღა რჟოპის წყყნების წართყლი სთჟისცომიშოჟბის წაშოძადგენლბი.

ყონცრჟცბი შონანილოჟბას შიილბუნ ინეოლსცადცის წართყლი
ყაშრყლი თოყესტის წეჟრჟბი ღა წართყლი ჟუნღი „The Skin“.

ერქმანის წართყლი სთჟისცომი შოშოძანეჟყლ სცყმრჟბს წართყლი
ღჟინითა ღა ყრბჟბით ვაყძასწინძლღეშა.

სთყბილყო ღონისძიება შელგეშა შელგე შისაძაროშე:
Casino des KVR München
Ruppertstraße. 11
80337 München

სიხარყლით ველით თჟვენს შოშოძანეჟბას!

ჩვენი ზახუნოჩის აშეჩიყაში გამომავალი ქახიყელი გავეთი „მამული“

ერქმანის წართყლი სთჟისცომის თრგანო
გამოიგემა 2005 წლის თჟჟომბზიდან

Das Organ des Georgischen Vereins in Deutschland e.V.
Herausgegeben seit Oktober 2005

ღაფუაძნაბაღ-ბაჟოაყაბი:
ბახმანის ქახიყელი სთჟისცომი
სთჟისცომის თავაჟოაბა: ღაჟი ღათაჟი

სახედაყლი ყოღეზა:
ნინო ხაბელაშვილი (შთ. რედაქტორი)
თინათინ ჩითინაშვილი (რედაქტორი)
ნინო დალაქიშვილი
ნინო ცხომელიძე-ღეჟვერშმიღტი
ეკატერინე ცირიკაშვილი

მუღაყლის შისაძარო

Georgischer Verein in
Deutschland e.V.
c/o Leri Datashvili
Roemerhofweg 51c
85748 Garching b. München

ღაგვიკავშირღით:
ტელ.: 0711/12 28 97 26
ელ. ფოსტა: qartuli@satvistomo.de